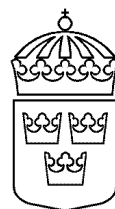

Riksdagens protokoll

2002/03:65

Tisdagen den 4 mars

Protokoll
2002/03:65

Kl. 14.00 – 16.27
18.00 – 18.42

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser.

Interpellation 2002/03:187

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:187 av Birgitta Carlsson (c) om konkurrensen inom bilindustrin

Interpellationen kommer att besvaras den 7 mars 2003.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 3 mars 2003

Näringsdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2002/03:208

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:208 av Per Westerberg om omprövning av betyg

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 mars 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsanhopning.

Stockholm den 28 februari 2003

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

2 § Svar på interpellation 2002/03:199 om kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Inger René har frågat Margareta Winberg vilka åtgärder jämställdhetsministern avser att vidta för att ekonomiskt säkra arbetet i de politiska kvinnoorganisationerna oavsett organisationsform.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Låt mig inledningsvis säga att jag delar Inger Renés uppfattning om att det är viktigt att stödja och uppmuntra förnyelse och utveckling av den verksamhet som bedrivs bland annat i kvinnoorganisationer för att på så sätt kunna möjliggöra och underlätta människors engagemang i politiska frågor.

Det statliga bidraget för kvinnoorganisationernas centrala verksamhet infördes 1982. Det var ett sätt att understryka kvinnoorganisationernas betydelse som folkrörelse och som pådrivare för att förbättra kvinnors ställning i samhället och för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män.

De organisationer som under åren beviljats bidrag spannar över ett brett område alltifrån ekumeniska kvinnoorganisationer och organisationer för internationell samverkan till de politiska kvinnoförbunden.

Sedan bidraget infördes har det setts över vid två tillfällen. Vid båda tillfällena var syftet att bidraget bättre skulle kunna uppmuntra till utveckling och förnyelse av kvinnoorganisationernas centrala verksamhet. Den senaste översynen genomfördes i slutet av 1990-talet. Utredaren redovisade i mars 2000 sina förslag i betänkandet *Statligt stöd till kvinnoorganisationer och jämställdhet* (SOU 2000:18). Förslagen har på sedvanligt sätt beretts, bland annat har myndigheter och organisationer getts tillfälle att inkomma med synpunkter.

Resultatet av den här beredningsprocessen visar att dagens samhälle och kvinnors sätt att organisera sig har utvecklats sedan bidraget infördes. Som Inger René mycket riktigt påpekar väljer kvinnor i dag att organisera sig i *olika* typer av sammanslutningar, såväl i traditionella föreningar som i nätverk. Därtill är jämställdhet i dag inte en så kallad kvinnofråga utan en fråga för kvinnor och män. Det är därför viktigt att jämställdhetsperspektivet genomsyrar hela den statliga bidragsgivningen och inte bara när det gäller stödet till just kvinnoorganisationerna.

Förslagen i betänkandet återspeglar inte fullt ut denna utveckling. Jag har därför för avsikt att ta initiativ till en ny översyn av bidraget för att bättre anpassa det till hur samhället och kvinnoorganisationerna har utvecklats sedan bidraget infördes. Inom ramen för denna översyn bör det även undersökas vilka förutsättningar det finns att bredda basen för det statliga bidraget och till exempel ge paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer och nätverk möjlighet att ta del av bidraget.

Anf. 2 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet. Det här är en fråga som jag och andra i mitt parti och också i Vänsterpartiet, som har samma förhållanden, har ventilerat ett antal gånger. Vi fick ett svar av Ulrica Messing för några år sedan. Det här svaret från Mona Sahlin och det från Ulrica Messing är ungefär kongruenta. Man har förståelse för problemet. Man säger att det är ett problem. Man delar uppfattningen att organisationsmodellen behöver förändras.

Moderata Kvinnoförbundet ändrade sitt arbetssätt och sin organisation för snart åtta år sedan. Det gjorde man därför att förhållandena för kvinnor har förändrats. Vi ville förändra vår organisation för att göra det möjligt för fler kvinnor att arbeta med de frågor som vi tycker är ange-

lägna. Jag kan sammanfatta de här frågorna och säga att de handlar om jämställdhet och kvinnors och mäns lika möjligheter att arbeta på det politiska fältet. Vi tyckte att dessa frågor inte var en angelägenhet bara för en sidoorganisation till partiet, om jag får kalla det så. Vi tyckte, och tycker fortfarande, att detta är frågor som har den digniteten och den vikten att de är hela partiets angelägenhet. När vi ändrade organisationen sade vi att detta var frågor för Carl Bildt och partistyrelsen och inte frågor för en separat organisation bredvid partiet. Den digniteten tycker vi att de här frågorna har.

Vi kände till det bidrag som har funnits sedan 1982. Det var ingen okänd materia. De pengarna var, och är, viktiga för oss. Vi kände till hur statuterna ser ut för utdelandet av det här bidraget. Det gjorde att vi tog kontakt med departementet och fick ett muntligt besked. De sade ungefär samma sak som statsrådet säger i dag, nämligen att det är bra att man ändrar organisationen efter de förhållanden som råder i samhället. De här organisationerna, precis som alla andra, ska växa och förändras i takt med förändringar av samhällslivet. Man sade också att det här bidraget sannolikt inte skulle komma att dras in av det skälet att vi var mer moderna. Men det som hände året därefter var att pengarna drogs in, och de har varit indragna sedan dess.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om det inte är lika viktigt att moderatkvinnor bedriver sitt arbete som pådrivare för att förbättra kvinnors ställning i samhället och för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor. Ulrica Messing tyckte det, och jag skulle väl tro att Mona Sahlin också tycker det. Och båda två tycker ni att organisationsfrågorna är ett problem.

Det tillsattes en utredning som skulle vara klar den sista december 1999. Den bereddes i sedvanlig ordning. Alla möjliga organisationer har haft möjligheter att yttra sig.

Då undrar jag till slut om det inte är rimligt att alla politiska partier, och därmed också alla politiska kvinnoorganisationer, kan spela på samma ekonomiska planhalva utan att vara diskriminerade, som moderatkvinnorna är i dag. Och det gäller också ytterligare ett parti här i riksdagen. Är det rimligt?

Anf. 3 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill svara ett otvetydigt ja på den första frågan och nej på den andra frågan som Inger René ställer. Men jag vill också påpeka att i svaret ger jag Inger René rätt i den kritik hon framför. Den översyn som gjordes, och som Inger René hänvisar till, kom med sina förslag. De var ute på remiss. Jag säger här i svaret att förslagen i betänkandet inte återspeglar den utveckling som har varit i samhället. Det är inte relevant. Jag säger också att den översyn som jag hoppas att vi kan göra nu relativt snabbt ska utgå från att det är kvinnors sätt att organisera sig som stödet ska handla om och inte en speciell form av organisation. På det viset har Inger René rätt i sin kritik.

Jag nämner också i slutet på svaret att jag tycker att det är mycket rimligt att man tittar på hur förutsättningarna ska vara för att nätverk, som moderatkvinnorna har valt att organisera sig i, paraplyorganisationer eller andra former, till exempel mer regionala nätverk som jag har noterat

att många unga kvinnor har valt att organisera sig i, självklart ska hantearas på samma sätt och ha samma förutsättningar.

Jag tycker Inger Renés kritik har varit riktig. Nu är det dags att inte bara utreda utan också se på hur vi ska förändra stödet till kvinnoorganisationerna så att stödet avspeglar hur kvinnor själva har valt att organisera sig och inte hur samhället en gång tyckte att kvinnor borde organisera sig.

Anf. 4 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Det är klart, statsrådet, att det är härligt att ha rätt. Det vore ännu roligare att *få* rätt, så att de här förändringarna äntligen någon gång kunde träda i kraft. Det är ju faktiskt så att vi under alla dessa år har fått minska på den mycket avancerade ledarskapsutbildning som vi har för många kvinnor, en ledarskapsutbildning som också har avsatt resultat. Moderatkvinnor är i större utsträckning än vad vår numerär egentligen visar företrädde på höga kommunala och landstingskommunala poster i dag. Jag är ganska övertygad om att det beror på den utbildning som vi har bedrivit under många år, faktiskt ända sedan Britt Mogårds tid någon gång på 70-talet.

Det har gett frukt, men nu får vi därför att vi inte har tillräckligt med pengar säga nej till sådana som knackar på dörren och vill få den här utbildningen. Jag tycker att det är väldigt trist. Moderata kvinnor som verkar för jämställdhet borde vara lika mycket värda som kvinnor i andra partier som verkar för jämställdhet.

Ibland när jag är riktigt desperat känner jag nästan att vi skulle behöva gå tillbaka till den gamla organisationsformen för att kunna fortsätta att utbilda kvinnor och arbeta för dessa frågor i den utsträckning som vi vill. Jag tycker dock att det skulle vara ett nederlag inte bara för oss moderater utan för alla partier här i riksdagen om vi skulle behöva ändra det sätt som vi organiserar oss på för att klara den utbildning och det jämställdhetsarbete som vi faktiskt vill ha.

Ulrica Messing uttalade 1998 i en liknande debatt som denna att det är viktigt att stärka kvinnors ställning i samhället i syfte att nå jämställdhet mellan kvinnor och män och att man ska pröva det sätt som man arbetar på mot den samhällsutveckling som har skett sedan 1982, när bidragen infördes.

Jag vet inte om statsrådet känner till hur moderatkvinnorna arbetar, men jag kan nämna att vi har egna beslutsorgan i form av ett nationellt råd och en nationell styrelse och att vi i varje län har länsansvariga. Man bedriver arbetet som det passar just den grupp av kvinnor som är aktiva på det aktuella stället, i nätverk eller projektgrupper eller i andra typer av föreningsarbete.

Jag tror att det mest synliga arbete som vi bedriver är just ledarskapsarbetet, som har fört fram många kvalificerade kvinnor. För den grupp av moderatkvinnor som sitter här i riksdagen i dag skulle en lite slarvig gissning kunna vara att åtminstone två tredjedelar har genomgått denna ledarskapsutbildning, som pågår under två och ett halvt år.

Jag har en fråga till statsrådet. Vi har nu väntat länge på att det ska bli en någorlunda normal rättvisa när det gäller de här förhållandena. Ska vi verkligen behöva återgå till vad vi betraktar som en gammaldags organi-

sationsform därför att regeringen slirar och drar ut på den här frågan på ett sätt som jag tycker är trist?

Prot. 2002/03:65
4 mars

Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag tror inte att jag ytterligare behöver uttrycka min grundinställning i frågan. Jag har betonat att just nätverk är ett bra exempel på en organisationsform som uppenbarligen passar väldigt många kvinnor, inte bara kvinnor inom Moderata samlingspartiet utan också i en mängd andra organisationer. Det är självklart att det stöd som samhället ger också måste avspegla de former som kvinnor själva har valt för sitt sätt att organisera sig.

Jag jobbar därför på så fort jag kan. Jag har nu tagit initiativ till den översyn som direkt ska handla till exempel om formen nätverk. Jag vill till Inger René säga att detta väl är en fråga om att hålla ut. Min ambition är mycket tydlig: Det här ska gå så pass snabbt att vi nästa vår har en proposition på riksdagens bord med förslag till konkreta ändringar, som riksdagen sedan förhoppningsvis röstar ja till.

Anf. 6 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Mona Sahlin sade i sin förra replik att jag hade rätt, och jag sade att jag gärna också ville *få* rätt. Vi brukar alltid säga att demokrati tar tid, och det gör den, men det brukar bero på att man inte är ense i en fråga och därför att den ska gå ut på remiss till alla möjliga intressenter. I den här frågan är vi ense. Frågan har varit ute på remiss. Ska den behöva ta all denna tid i anspråk?

Moderatkvinnorna fick ett löfte i mitten på 90-talet, när vi gjorde om organisationen. Regeringen gjorde 1999 en utredning som bereddes på sedvanligt sätt. Nu ska vi få en ny översyn, och vi får se vad den för med sig. Det är väl inte så egendomligt att det börjar kännas som bortförklaringar. De vackra orden om att man förstår känns som ett hån när vi i dag får skära och återigen skära i angelägna verksamheter som vi hade klarat om regeringen för åtta till nio år sedan hade stått fast vid det muntliga löfte som vi fick.

Det är väl inte så konstigt att vi känner oss både lurade och bedragna. Men jag får väl ha förtröstan ett slag till och hoppas att statsrådet och jag inte ska behöva mötas i en debatt också nästa år om samma fråga utan att det faktiskt har hänt någonting verkligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2002/03:181 om EU och bostadsstödet

Anf. 7 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig vilka åtgärder inom mitt beredningsområde jag avser vidta dels för att i framtiden undvika att regeringen lägger förslag till riksdagen som strider mot EG-rätten, dels för att Sverige inte ska utge statligt stöd och statliga subventioner som strider mot EG-rätten.

*Svar på
interpellationer*

Frågan ställs mot bakgrund av en skrivelse från Europeiska kommissionen med anledning av ett klagomål angående regeringens förslag om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag, ett förslag som för övrigt vid det här laget har resulterat i en ny myndighet; Statens bostadsnämnd.

När regeringen lade fram förslaget gjorde vi bedömningen att denna åtgärd, liksom övriga delar av den svenska sociala bostadspolitiken, inte omfattas av EG:s konkurrens- och statsstödsregler. Följaktligen anmäldes inte heller förslaget till EU-kommissionen.

I regeringens svar på kommissionens skrivelse har vi redogjort för dessa bedömningar. En viktig utgångspunkt är bostadens grundläggande betydelse och särdrag, som motiverar både dess grundlagsfästa särställning i svensk lagstiftning och statliga interventioner på bostadsmarknaden.

Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen, och de kommunala bostadsföretagens viktiga uppgift i det sammanhanget, motiverar statliga ingripanden i ljuset av de kraftiga regionala obalanserna i Sverige med åtföljande problem med tomma lägenheter.

Regeringen bedömer vidare att åtgärderna, av flera olika skäl, tekniskt sett inte uppfyller kriterierna för vad som utgör statsstöd. Den svenska regeringens principiella uppfattning är sammanfattningsvis att medlemsländernas bostadspolitik ligger inom respektive lands ansvarsområde och att dessa bostadspolitiska åtgärder inte strider mot EG-fördraget.

Regeringen förbereder som bekant även ett förslag om särskilt investeringsstöd till byggande av vissa hyresbostäder. För att undvika att det ska finnas minsta tveksamhet kring detta stöds tillåtlighet har regeringen anmält de åtgärderna till EU-kommissionen, trots att vi i grunden gör samma bedömning som när det gäller det statliga stödet till omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

Anf. 8 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag får tacka för det väldigt defensiva svar som jag fått. Det är ganska exakt ett år sedan riksdagen tog beslutet att inrätta Statens bostadsnämnd, som gör det möjligt att ge bidrag till kommuner som har problem med sina bostadsföretag. Det står dock i propositionen att det också finns möjligheter att ge direkt bidrag till bostadsföretagen. Riksdagen fattade sedan också beslut härom. Jag kan direkt säga att Moderaterna inte var med på detta.

Man kan förstå att det då någonstans blir en konkurrenssnedvridning. Ett kommunalt bostadsföretag som har problem och som får ta bort en del av sitt bostadsbestånd ligger faktiskt bättre till än ett privat företag som måste ha kvar hela sitt bostadsbestånd. Vi vet samtidigt att det finns ganska mycket utländskt ägande på den privata sidan när det gäller bostäder här i Sverige. De äger kanske inte bostäderna helt, men de är delägare i olika bostadsföretag som finns i Sverige. Det är märkligt att regeringen inte anmälde att man skulle göra detta till EU, eftersom det har både med statsstödsregler och med konkurrensregler att göra.

När jag läser svaret tycker jag att hela argumenteringen för varför regeringen inte gjorde något för ett år sedan har fallit. Det står, som statsrådet själv läste upp, att när regeringen lade fram förslaget gjorde man

den bedömningen att det här var något som medlemsstaterna sköter själva. Det var det statsrådet sammanfattade med. Ändå slutar det med att man anmäler det nya stödet som ska komma till EU-kommissionen. Då har ju all argumentering fallit för varför man inte gjorde det förra gången. Om man var så säker på att medlemsstaterna själva sköter sin bostadspolitik så behöver man ju inte anmäla det den här gången heller. Jag tror inte att regeringen är så helt övertygad om att man gjorde rätt förra gången. Det är ju bra att man skickar iväg det nu.

Egentligen skulle jag vilja höra argumenteringen för *varför* det inte är något statsstöd. Har det inte med konkurrens att göra? Är det inte konkurrenssnedvridande att kommunala bostadsföretag kan bli befriade från betungande delar av sitt bostadsbestånd medan privata företag inte kan bli det? Är inte det ett statsstöd till en väldigt liten del av en marknad? De frågorna skulle jag faktiskt vilja få svar på av statsrådet.

Jag kan till slut konstatera att på något sätt har väl statsrådet kanske krupit till korset och erkänt att det är statsstöd och konkurrenssnedvridande.

Anf. 9 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Man kan ha olika uppfattningar om det här är ett defensivt eller offensivt svar. För mig är det ett offensivt svar. Genom de åtgärder som vi har vidtagit för att hantera problemet med kommunernas tomma lägenheter tar vi ett statligt ekonomiskt ansvar. Vi betraktar inte det som en fråga som rör EG-rätten.

Statens bostadsnämnd och de åtgärder som riksdagen i fjor fattade beslut om är ju en fortsättning på det arbete som vi har bedrivit under ett antal år genom Bostadsdelegationen. Genom Bostadsdelegationen har vi gett ett stöd på drygt 2 miljarder kronor för att kunna hantera problemet i kommuner med många tomma lägenheter i sina allmännyttiga företag.

Nu vet jag ju att Moderaterna har ställt sig vid sidan av det stödet och sagt att staten inte ska gå in och ta något ansvar för den ekonomiska situation som många kommuner har hamnat i till följd av de tomma lägenheterna, utan det är upp till kommunerna att hantera problematiken på egen hand. För mig är det självklart att staten hjälper kommuner som har hamnat i en utsatt situation på grund av befolkningsminskningar och den regionala obalans som ju har vuxit fram i Sverige. Det är väldigt naturligt att staten går in och tar ett ekonomiskt ansvar och stöder kommunerna i deras roll som ägare av kommunala bostadsbolag.

Jag ser detta också som en viktig åtgärd för att skapa balans på de lokala bostadsmarknaderna. Jag tror att de privata fastighetsägarna, som genom sina organisationer anmält det här till EU-kommissionen, har begått ett väldigt stort misstag. Om man hade tänkt efter hade man kanske kommit till en annan slutsats. Genom de här åtgärderna åstadkommer vi en balans på den lokala bostadsmarknaden som naturligtvis också i sin förlängning gynnar de privata fastighetsägarna.

Jag vill understryka än en gång att det stöd som staten ger, det ger vi till kommunerna i deras egenskap av ägare av kommunala bostadsbolag, och det är ett stöd som är nödvändigt för att den övriga kommunala verksamheten inom vård, skola och omsorg inte ska drabbas genom de åtaganden som kommunen har gentemot sina kommunala bostadsföretag och genom problemet med de tomma lägenheterna.

Sammanfattningsvis: vi i regeringen gör ingen annan bedömning i dag än vad vi gjorde när vi lade fram förslaget till riksdagen om att inrätta Statens bostadsnämnd och ge Statens bostadsnämnd de verktyg som man har fått för att kunna hjälpa kommuner i en utsatt situation.

Anf. 10 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Statsrådet använde större delen av sin tid till att argumentera för varför kommuner ska få hjälp när de har problem med sina bostadsföretag. Det är egentligen inte det min fråga handlar om. Min fråga handlar om ifall regeringen har handlat rätt när man inte anmälde det här till EU-kommissionen. Det är det min fråga handlar om.

Som en parentes ska jag tala om att statsrådet har fel när han säger att Moderaterna inte vill hjälpa kommuner som har ekonomiska problem. Vi har fördelat pengarna just för att hjälpa kommuner som har ekonomiska problem. Men om man läser i propositionen som sedan också låg till grund för riksdagens beslut så står det klart och tydligt att man kan ge bidrag direkt till bostadsföretagen. Det står så. Man kan läsa sida upp och sida ned om detta. Jag tror inte att jag behöver citera det. Det borde statsrådet själv känna till. Det står att man kan göra det, och det är en helt annan sak, därför att då snedvrider man faktiskt konkurrensen. Det här kan inte något privat bostadsföretag åtnjuta. Dessutom är bostadsmarknaden inte bara en angelägenhet för Sverige eftersom det finns utländskt ägande i bostadsföretagen, och det är något som regeringen totalt har missat.

Det sägs också på flera ställen att de bostäder som man tar bort från marknaden inte ska användas som bostäder igen. Så är det inte. Jag har exempel från Klippan, Ljungbyhed, där man har sålt det som man har fått hjälp att ta bort från det kommunala bostadsföretaget till danskar för att de ska använda det till att bo i. Då är det ju fortfarande kvar på marknaden, och det är en väldigt illojal konkurrens. Det är mycket anmärkningsvärt, vill jag säga, att det går till på det här sättet.

Om nu statsrådet och regeringen var så övertygade om att man gjorde rätt förra gången: Varför anmäla det den här gången? Statsrådet hör ju att han pratar emot sig själv. Om ni var så övertygade behövde ni väl inte göra det den här gången heller? Självfallet skulle ni ha gjort det redan förra gången, och det är bra att ni gör det den här gången.

Anf. 11 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag vill än en gång konstatera att Moderaterna inte har velat bidra till att hjälpa kommuner i en utsatt situation. Ni avslog de insatser som vi gjorde via Bostadsdelegationen. Ni var också starka motståndare till inrättandet av Statens bostadsnämnd. Jag ska inte vidga den här debatten till att handla om Moderaternas uppfattning om det allmänna generella stödet till kommunsektorn, annars skulle det också kunna föranleda en lång diskussion om hur Moderaterna ser på kommunernas handlingsutrymme framöver.

De avtal som har ingåtts genom dåvarande Statens bostadsdelegation – det nämndes några exempel här, till exempel Klippan – har Statens bostadsnämnd i dag i uppdrag att följa. Är det så att kommunerna bryter mot de ingångna avtalen så finns det också förpliktelser och möjligheter i

avtalen att kräva återbetalning av pengar eller andra åtgärder för att rätta till förhållandena. Det är Statens bostadsnämnd som har den uppgiften.

Jag vill också, herr talman, kommentera det som Marietta tar upp om att vi, när det gäller det särskilda investeringsstödet, har anmält ärendet till EU-kommissionen. Ja, vi gjorde det, inte för att det var den minsta tveksamhet i vår bedömning utan för att undanröja varje osäkerhet som kan uppstå på marknaden mot bakgrund av att Fastighetsägarförbundet har medverkat till att anmäla det tidigare ärendet. Det är för att inte skapa osäkerhet på marknaden. *Vår* bedömning är alldeles entydig: Det investeringsstöd som vi nu avser att genomföra och som vi kommer att presentera för riksdagen före den 20 mars står på intet sätt i strid med EG-fördraget.

Anf. 12 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet gärna vill diskutera andra saker än vad det här verkligen handlar om.

Brevet som kom från Europeiska kommissionen till regeringen säger ju ganska entydigt att verksamhet på bostadsuthyrningsmarknaden omfattar olika artiklar i EG-fördraget om kontrollregler avseende statligt stöd. Man påtalar också att man måste förankra detta och också att det har med konkurrensen att göra. Ändå bortser statsrådet här från att det finns ett konkurrensförhållande mellan de kommunalt ägda bostadsföretagen och de privat ägda bostadsföretagen i kommunerna och att man har satt det ur spel genom att ge stöd till de kommunala bostadsföretagen. Det tycker jag är väldigt allvarligt.

Statsrådet säger att Statens bostadsnämnd har möjlighet att vidta någon form av åtgärder, sanktioner, mot kommuner som inte lever upp till det avtal man har träffat. Vi besökte Statens bostadsnämnd för inte så länge sedan. Jag fick då inte intrycket att man hade några sanktionsmöjligheter. Man tyckte inte själv att man hade några tänder så att man kunde göra någonting. Statsrådet kanske vet bättre än Statens bostadsnämnd. Jag kände att man inte kunde göra någonting egentligen.

Jag kan bara konstatera att statsrådet inte verkar vara beredd att göra någonting åt det förhållande som redan råder. Jag tänkte att statsrådet skulle ha sagt att man skulle se över frågan så att stödet inte blir konkurrensnedvridande och att det följer EU:s statsstödsregler. Men det svaret har jag absolut inte fått. Det enda positiva besked jag har fått är att man i kommande förslag anmäler detta till EU-kommissionen så att kommissionen får en chans att titta på det. Det är ett erkännande av att man har gjort fel redan för ett år sedan. Det är att krypa till korset.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2002/03:189 om markpriser och statens agerande

Anf. 13 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Nina Lundström har frågat mig vad jag avser vidta för åtgärder för att staten i egenskap av markägare ska erbjuda billig mark

Prot. 2002/03:65
4 mars

*Svar på
interpellationer*

till bostadsbyggande i enlighet med de krav som jag har ställt på kommunerna i tillväxtregioner samt om jag avser vidta åtgärder för att ändra ägardirektiven för Civitas Holding AB och dotterbolaget Vasakronan.

Det är bra att bostadsfrågorna i sina olika skepnader skapar ett så stort intresse och engagemang runtom i landet. Bostadsfrågorna har kommit i fokus de senaste åren, och det är min uppfattning att det är en av de viktigaste frågorna på den politiska agendan just nu. Regeringen agerar på många olika sätt för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande av främst hyresrätter som kan efterfrågas av bredare befolkningsgrupper, inte minst ungdomar.

Regeringen arbetar aktivt för att råda bot på den brist på byggbar mark som råder i tillväxtregionerna. En arbetsgrupp i Regeringskansliet har gjort en inventering av mark i Stockholms län, ägd av statliga bolag och myndigheter, som skulle kunna göras tillgänglig för bostadsbebyggelse.

En ny modern stadsdel med bostäder och arbetsplatser avses bli uppförd på den mark som innehas av Vasallen AB på gamla Tullinge flygplats i Botkyrka kommun. Vid kontakter med kommunen har framkommit att ambitionen är att det på området ska uppföras en varierad och blandad bebyggelse med såväl egna hem som bostadsrätter och hyresrätter. En sådan inriktning ligger väl i linje med regeringens bostadspolitiska ambitioner.

Landshövdingen i Stockholms län har fått ett uppdrag rörande ökat bostadsbyggande i Stockholms län. Som en del i uppdraget gäller att landshövdingen ska undersöka möjligheterna för kommunerna att förvärva statlig mark för bostadsbyggande. Landshövdingen ska se över statliga markinnehav samt även vissa statliga bolags innehav, exempelvis Vasallen AB och Jernhusen AB, och medverka till att överenskommelser träffas om försäljning av marken för bostadsändamål. Uppdraget kommer att redovisas till regeringen under mars månad.

Den brist på byggbar mark som finns i tillväxtregionerna har sin förklaring i att under en lång följd av år har de stora rikstäckande bygg-entreprenadföretagen metodiskt förvärvat mark i attraktiva lägen i landets större tillväxtcentra. Enligt Bygghuset innehar de fyra största byggföretagen i dag byggrätter för mer än 60 000 lägenheter runtom i landet. Marken, som ofta förvärvats till höga priser, används för att i egenutvecklade projekt producera bostadsrätter och sedan sälja dessa till en bostadsrättsförening, som även den bildats av byggföretaget. Priserna på de färdiga bostadsrätterna bestäms av bostadsrättsmarknaden och har ofta hamnat på nivåer som vida överstiger produktionskostnaderna. Följden har blivit att såväl markpriserna som byggpriserna drivs upp.

Jag vill betona att det är kommunerna som genom sitt planmonopol har ansvaret för markanvändningen i respektive kommun. Genom ett strategiskt markinnehav, en aktiv markpolitik med bland annat markanvisningar och exploateringsavtal och en god planberedskap kan kommunerna påverka upplåtelseform och utformning av bebyggelsen. Självklart ska de statliga bolagen medverka till att de kommunala planintentionerna uppnås. Motsvarande ansvar åligger även andra markinnehavare för att medverka till ett ökat bostadsbyggande.

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för det svar jag har fått av statsrådet Lövdén på min interpellation angående markpriser och statens agerande, men jag är inte helt nöjd med svaret.

Frågorna som jag har ställt i interpellationen och som jag gärna vill ha svar på är:

1. Avser statsrådet vidta åtgärder för att staten i egenskap av markägare ska erbjuda billig mark till bostadsbyggande i enlighet med de krav som statsrådet har ställt på kommuner i tillväxtregioner?
2. Avser statsrådet vidta åtgärder för att ändra ägardirektiven för Civitas Holding AB och dotterbolaget Vasakronan?

Skälet till mina frågor är det faktum att statsrådet Lövdén kritiserat kommuner för deras prissättning av mark. Markpriset anses enligt statsrådet vara skälet till orimliga produktionskostnader. Samtidigt agerar staten i en annan riktning i egenskap av markägare.

Jag delar inte statsrådets uppfattning att markpriset är den faktor som förklarar varför det är dyrt att bygga och bo i Sverige. Visst är markpriset en faktor som måste beaktas. Men det finns fler orsaker till att exempelvis produktionskostnaden ökat med 65 % under åren 1994–2001. Kostnaden för byggandet och boendet påverkas även av faktorer som bristande konkurrens, besvärliga, omständliga planprocesser, dyrt byggmaterial, exploateringskostnader, tillämpning av upphandlingsregelverk, otillräcklig utveckling av nya byggmetoder, dyra åtgärder på grund av byggfel, byggfusk samt skatter på byggande och boende.

Kommunernas prissättning av mark påverkas enligt min egen erfarenhet av många faktorer. Man tar inte maximalt betalt för att straffa kommande boende. Ett svårt ekonomiskt läge kan, otvetydigt, påverka prissättningen. Ett exempel är min egen hemkommun. Det finns också exempel på det omvända. Det kritiseras då från socialdemokratiskt håll. Som exempel på det omvända kan nämnas Stockholms prissättning av tomträtterna som villaägare erbjöds att friköpa.

Självfallet ska prissättningen beaktas. Jag menar att de frågor som jag har ställt till statsrådet är högst intressanta. Statsrådet ser det som självklart att kommuner ska erbjuda billig mark. Men bör det då inte rimligen vara så att även staten agerar i denna riktning?

Enligt ägardirektivet för bland annat Civitas Holding och Vasakronan, som äger mycket mark, ska bolagen oavsett vilken affär det gäller agera på marknadsmässiga villkor och med största möjliga ekonomiska utbyte för ägaren staten. Inga avsteg har gjorts från denna princip, enligt uppgifter.

Jag hoppas få svar på de frågor jag har ställt i interpellationen: Avser statsrådet Lövdén vidta åtgärder för att staten ska erbjuda billig mark till bostadsbyggande i enlighet med de krav som man ställer på kommunerna? Avser statsrådet vidta åtgärder för att i så fall revidera ägardirektiven för berörda bolag för att uppnå målet om att erbjuda billig mark för bostadsbyggande?

Anf. 15 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag delar Nina Lundströms uppfattning att det inte enbart är markpriserna som har betydelse för de stegrade produktionskostnaderna som vi har sett under den senaste åtta-tioårsperioden. Det finns en mängd andra faktorer. Jag tror att nyckelfrågan är konkurrensen på marknaden. Den är i dag bristfällig. Många av de mindre och medelstora aktörerna slogs ut under fastighetskrisen i mitten på 90-talet. Därom har vi inga delade meningar.

Markpriserna är en del, en förklaring. Jag nämner i mitt svar det som har hänt i framför allt tillväxtområdena, i särskilt hög grad i Stockholmsområdet. Där har de stora byggföretagen köpt på sig stora markinnehav ofta till mycket höga priser. Det är ett stort problem på bostadsmarknaden.

Som jag anger i mitt svar har vi gett Mats Hellström i uppdrag att göra en inventering och föra en diskussion med de statliga markintressena i Stockholmsområdet och kommunerna om vilken mark som ska kunna friställas för bostadsbyggande och vilken mark som eventuellt kan säljas till kommunerna.

Ytterst kan kommunerna också påverka prissättningen på marken. Kommunerna kan genom de planinstrument som de har, genom exploateringsavtal, starkt påverka sammansättningen av bebyggelsen och därmed i förlängningen priset på marken.

När vi fört diskussioner om ett sådant markområde i Stockholmsområdet, nämligen gamla Tullinge flygplats, har det varit en mycket fruktbar diskussion mellan det statliga bolaget Vasallen och Botkyrka kommun om innehållet i den bebyggelse som ska ske på Tullinge flygplats. Det handlar om en blandad bebyggelse med både bostadsrätt, hyresrätt och äganderätt. Därmed får markpolitiken ett rejält innehåll där man i förlängningen också kan påverka prissättningen på marken genom att via avtal styra vilken bebyggelse som ska ske på marken.

Om jag ska svara direkt på frågan är jag alltså för dagen inte beredd att ta initiativ till något ändrat ägardirektiv. Vi avvaktar nu Mats Hellströms redovisning till regeringen, vilken kommer att ske under mars månad, innan vi tar vidare ställning till hur staten kan bidra till ett ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen.

Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tycker att en del av de faktorer som statsrådet Lövdén beskriver här är väldigt intressanta. Det jag efterlyser är strategin för det statliga markinnehavet.

Visserligen kan man ta fram markinnehavet – och det är väl lovvärt att landshövdingen i Stockholms län har att se över markinnehavet i länet – men det statliga markinnehavet finns ju över hela landet, också i flera tillväxtregioner. Det finns i Lund, Malmö, Göteborg, Växjö, och genom Norrporten i kommuner som Luleå, Umeå, Sundsvall, Gävle, Örebro, Karlstad, Jönköping och Kristianstad. Det är alltså inte bara en fråga för Stockholms län.

En följdfråga utifrån det som statsrådet Lövdén säger blir hur staten agerat för att uppnå konkurrensen. Är det rimligt att staten lierar sig med byggjättar i utvecklingsbolag? Det är en oerhört viktig fråga föranledd av det som statsrådet anför.

Men vad är strategin? Om man anser att markprissättningen är en viktig strategisk fråga, och att kommunerna ska ta ansvar för den, är det då inte rimligt att staten i egenskap av mycket stor markägare tar ansvar? Jag kan nämna att i Västerjärva och Sundbyberg i Stockholms län har man mark som motsvarar en exploatering på 550 000 m² kontor och bostäder. Man är alltså en exceptionellt viktig aktör på marknaden.

Om det är rimligt och viktigt att avkräva ansvar av kommuner, vilket ansvar bör då inte staten själv ta? Det är en oerhört viktig fråga.

Enligt de ägardirektiv som Civitas Holding och Vasakronan har kan de inte agera på något annat sätt än genom att sträva efter högsta möjliga avkastning. Det är klart uttalat i de ägardirektiv som finns. Detta leder därför till en följdfråga: Om man anser att staten ska bidra till billig mark för boende, hur ska man då göra med ägardirektiven eftersom de står i motsats till det som finns i dag?

Det här upplever jag att statsrådet inte riktigt vill svara på. Vad vill man från staten med det strategiska markinnehavet? Jag menar att det inte räcker med att påtala att landshövdingen i Stockholms län har ett uppdrag. Vad vill man med resten av Sverige?

Anf. 17 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag återopade i mitt svar de instrument som kommunen har för att påverka exploateringen av ett visst markområde. Jag understök det och vill än en gång läsa innantill från mitt skriftliga svar: "Självklart skall de statliga bolagen medverka till att de kommunala planintentionerna uppnås". När det gäller Tullinge flygplats är vi på god väg att göra det – samarbetet där är mycket fruktbart. Det gäller självklart också övriga statliga bolag.

Sedan är det inte alldeles enkelt att säga att staten vid varje tillfälle ska svara för den billiga marken. Om en kommun säljer ut sin mark till högstbjudande blir det ganska orimligt om staten då skulle gå in och sälja sin mark väsentligt under den markförsäljning som kommunen har gjort. Det kan ju vara två markområden som ligger bredvid varandra. Det är alltså inte en alldeles enkel problematik.

Att staten ska bidra till att befria markområden som kan frigöras till bostadsbebyggande och se till att det sker ett fruktbart samarbete med kommunerna och deras intentioner för bebyggelsen är ganska uppenbart och klart.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att regeringen inte avser att utfärda några nya ägardirektiv. Riksdagen har ställt sig bakom de riktlinjer som gäller för de statliga bolagen. Men vi ska naturligtvis, bland annat mot bakgrund av det uppdrag som Mats Hellström har och som han kommer att redovisa under mars månad, se till att den statliga marken kan användas för bostadsbebyggelse enligt de intentioner som kommunerna har i sina planärenden.

Anf. 18 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Då infinner sig frågan: Är det inte så, utifrån det som statsrådet Lövdén säger, att staten genom att som stor aktör sälja till marknadsmässiga priser också bidrar till att driva upp markpriserna? Man har alltså ett strategiskt markinnehav.

Bolagen ska inte klandras, de agerar helt utifrån de ägardirektiv som finns, och gör det vällovligt. Man kan konstatera att utdelningen inte minst för Vasakronan, enligt bland annat de årsredovisningar som finns, uppgår till 3,4 miljarder mellan åren 1994 och 2001. Det innebär en totalavkastning under dessa år på 230 %. I enlighet med de ägardirektiv man har agerar man helt följdriktigt utifrån dem. Det här gör att det känns mycket märkligt när statsrådet säger att staten ska bidra med billig mark. I så fall måste man också vidta åtgärder vad gäller ägardirektiven.

Jag delar uppfattningen att man någonstans måste ha en samsyn. Precis som att kommunerna ska sätta pris på marken utifrån de förutsättningar som finns så ska självfallet staten också göra det. Det som jag har reagerat mot är den inkonsekventa hållningen när det gäller hur statsrådet har uttalat sig kring kommunernas markinnehav kontra det som sedan sker med det statliga markinnehavet.

Det är ett bostadspolitiskt drama som utspelar sig. Min fråga är fortfarande: Är det inte så, eftersom markpriserna blivit en del av det bostadspolitiska dramat, att staten själv blir en bov i dramat genom att driva upp markpriserna?

Anf. 19 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det är inte staten som har drivit upp markpriserna i Stockholm under de senaste åren. Det som har drivit upp markpriserna är den omfattande försäljningen av mark som har skett från framför allt kommunernas sida i Stockholm till högstbjudande på marknaden. Man har etablerat en prisnivå i attraktiva lägen som är väldigt hög.

Jag har noterat att det finns en annan politisk vilja med nuvarande majoriteter, bland annat i Stockholms stadshus, och det kommer säkert att till en del dämpa prisbilden framöver. Vi kan också se att flera av de stora byggentreprenörerna på marknaden som har köpt mark kanske har köpt den för dyrt. Det är lite grann anledningen till trögheten i dag när det gäller bostadsrättsbyggandet i Stockholms län.

Än en gång: Staten ska naturligtvis bidra med den mark som vi kan undvara för bostadsbyggande, och statens markinnehav ska också följa de planintentioner som kommunerna har både i Stockholmsregionen och i andra delar av landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2002/03:157 om polisens resurser

Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Lena Ek har ställt fem frågor till mig om polisens resurser. Frågorna är ställda mot bakgrund av att Rikspolisstyrelsen föreslagit att lägga ned sjöpolisverksamheten i sex av de åtta län som i dag har polisbåtar.

Först har Lena Ek frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att privatpersoner utan krisutbildning anlitas per timtaxa för utryckningsverksamhet, där statlig våldsanvändning kan komma att behövas på grund av befarad eller inträffad brottslighet.

Hon har därefter frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att åstadkomma en synlig och närvarande polis för alla, samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att vissa områden i Sverige inte ska kunna förklaras som polisbefriade områden.

Vidare har hon frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta så att alla brott, oavsett var i Sverige de rapporteras, undersöks och beivras. Slutligen har hon frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta så att krisplaneeringen runt kärnkraftsanläggningar belägna vid kusten förändras vid en eventuell indragning av sjöpolisen.

Först och främst vill jag betona att det är Rikspolisstyrelsen som fördelar polisens resurser till polismyndigheterna och till vissa centrala verksamheter inom polisen. Regeringen sätter upp de övergripande målen för verksamheten, men det är myndigheterna som avgör var pengarna gör mest nytta. Detta är en central princip i regeringens styrning av statliga myndigheter.

När det gäller sjöpolisen vet jag att verksamheten har varit föremål för flera utvärderingar de senaste åren, varav en redovisats genom den promemoria från Rikspolisstyrelsen som Lena Ek nämner i sin interpellation. I promemorian framgår att det endast är vid polismyndigheterna i Stockholm och Västra Götaland som behovet av särskilda sjöpolisenheter kan motiveras. Vid övriga sex polismyndigheter som i dag har sjöpolis anser RPS och de flesta berörda polismyndigheterna att resurserna kan användas mer effektivt i land.

Man ska ha i åtanke att detta endast är ett förslag. Något beslut är ännu inte fattat. Förslaget har nyligen remissbehandlats och bereds nu inom Rikspolisstyrelsen.

Rent allmänt tycker jag att det är bra att RPS undersöker olika sätt att rationalisera polisverksamheten. Polisen har, liksom andra offentliga verksamheter, begränsade resurser, och då måste alla verksamhetsgrenar prövas förutsättningslöst mot varandra för att uppnå största möjliga effektivitet. Det är precis vad man har gjort i fråga om sjöpolisen.

Flera av Lena Eks frågor rör den polisiära närvaron i glest befolkade delar av landet. Här håller jag med om att det är viktigt att polisen ges tillräckliga resurser för att kunna upprätthålla en godtagbar nivå. Regeringen satsar därför på polisen genom att öka utbildningstakten på Polishögskolan så att fler nya poliser kan tillföras myndigheterna runtom i landet. Hur dessa resurser sedan ska fördelas på olika myndigheter och på olika verksamheter är som sagt en fråga för RPS och de lokala polismyndigheterna. Min utgångspunkt är att RPS och polismyndigheterna själva bäst kan avgöra var resurserna gör mest nytta.

Svaret på Lena Eks sista fråga om sjöpolisens beredskapsplanering runt kärnkraftsanläggningar blir detsamma som ovan. Om sjöpolisen i dess nuvarande form försvinner från kärnkraftslänen utgår jag ifrån att RPS löser detta på annat sätt.

Anf. 21 LENA EK (c):

Herr talman, justitieministern och ärade åhörare! Den här interpellationen handlar om polisens resurser. Den handlar också om de skärgårdsområden som finns runt våra kuster. I förslaget som nu har gått ut på remiss från Rikspolisstyrelsen föreslås att man avskaffar sjöpolisen. Det innebär att det inte kommer att finnas någon aktivt verkande polis i de

skärgårdsområden som har fast befolkning eller som har en stor befolkning sommartid om förslaget går igenom.

Hur kan jag säga så? Det kan jag säga därför att jag vet hur det ser ut i verkligheten. Jag vet vilken tid det tar att rycka ut från polisstationerna till närmaste anföringsort och sedan att få tag på en båt och ta sig ut i skärgården. Man kan inte låna närmaste roddbåt när man ska på en utryckning. De båtar som i dag används av sjöpolisen är mycket snabba, mycket smidiga och mycket grundgående. Det finns ytterst få sådana båtar i Sverige som de båtar sjöpolisen använder. Det går alltså inte att rekrytera båtar hur som helst på telefon under en utryckning i bil, där polismännen kanske har befunnit sig på tidigare uppdrag eller på stationen, under den tid de ska åka ut till en hamn.

Det sägs också från Rikspolisstyrelsen att man ska ersätta sjöpolisen med Kustbevakningens resurser. Kustbevakningen mellan Blekinge och Stockholmsgränsen har två större båtar. Den ena ligger i hamn medan den andra tjänstgör. Den bevakar hela denna kuststräcka och ut till Gotlands västra sida. Det är alltså inte något realistiskt alternativ.

Annat som man anvisar är att tullen ska gripa in. Tullen har stora besparingskrav på sig just nu. Den drar ned sin verksamhet och klarar inte den verksamhet den har.

Man hänvisar till hemvärdet. Vi har regler i Sverige för det. Dels har vi inte något stående hemvärn hela tiden, dels får vi inte blanda statlig tvångsanvändning mellan militär och polis. Det finns skydd mot det i grundlagen.

Detta förslag är helt sanslöst. Effekten av förslaget blir att vi för första gången i Sverige i praktiken skapar polisbefriade områden. Om nu polisen tillsammans med andra grupper har kunnat hålla nere antalet brott och jobba förebyggande tror jag inte att brottsligheten kommer att ligga kvar på en låg nivå och alla vet att det är polisbefriat område.

Justitieministern inledde sitt svar till mig med att säga att det är regeringen som ska styra. Jag skulle också vilja lägga till att regeringen har en kontrollfunktion. Jag skulle vilja veta hur långa utryckningstider som är acceptabla i justitieministerns värld. Jag skulle också vilja veta hur få poliser man kan ha per kvadratkilometer för att det ska vara en vettig funktion i ett rättssamhälle. Jag skulle vilja veta om justitieministern ens har en aning om vilka utryckningstider det kan bli fråga om i de här fallen.

Anf. 22 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Det är angelägna frågor som Lena Ek tar upp i sin interpellation, justitieministern. Jag vill vara med och förstärka den oro som uppenbarligen interpellanten känner när hon ställer frågorna om synlig och närvarande polis, att all brottslighet ska bekämpas i hela landet, huruvida sjöpolisen ska dras in, och så vidare. Det är precis som Lena Ek sade. Även om det är mycket trevligare att ro runt i en eka när man ska koppla av är det inte ett sätt man ska använda sig av när man ska rycka ut och försöka att fånga brottslingar. Det tror jag inte heller att justitieministern tycker.

När jag läser svaret som justitieministern ger till Lena Ek kan jag bara konstatera precis detsamma som då jag läste svaret på den interpellation som vi kommer att behandla lite senare här i dag som är min egen. Justi-

tieministern skjuter över hela ansvaret på Rikspolisstyrelsen, som har att fördela resurser. Han skriver till och med i svaret till Lena Ek i någon fråga som rör sjöpolisen att ministern utgår ifrån att Rikspolisstyrelsen löser detta på annat sätt.

Om det är regeringen som har satt de övergripande målen, som ministern också skriver i sitt svar, vill jag bara ställa några mycket enkla frågor till justitieministern. Det gör jag inte minst mot bakgrund av att ministern vid ett flertal tillfällen har skrutit om att polisens budget gick med plus. Det har handlat om alltifrån 35 miljoner till 150 miljoner.

Om det nu är så att polisens budget går med överskott: Är det regeringens mål att budgeten ska gå med plus? Är det också regeringens mål att hälften av länets polisstationer i Dalarnas glesbygdsområden riskerar att läggas ned? Det ger tyvärr ändå bara 4 miljoner, trots att man har ett underskott på 40 miljoner. Vad ska man mer göra, ministern? I Västra Götaland diskuteras nedläggning av minst fem stationer. I Värmland, Västerbotten, Halland, Kronoberg och Kalmar diskuteras nedläggningar. Är det detta som är regeringens mål?

Varför anser 54 % av länspolisstyrelseledamöterna i landet att polisens arbete med att bekämpa narkotikan fungerar otillfredsställande? Varför anser 19 % av dessa att polisresurserna inte räcker? Varför är så gott som allt närpolisarbete lagt på is till förmån för utryckningsarbete? Varför placeras poliser som sysslat med narkotikaförebyggande arbete bland unga i stället i utryckningstjänst på grund av brist på poliser?

Varför demonstrerar poliser och allmänhet runtom i vårt land? Varför skriver tiotusentals människor på protestlistor mot nedskärningar inom polisen? Varför sker det, Thomas Bodström? Är det Rikspolisstyrelsens fördelningsprinciper som det är fel på? Är det så enkelt att den inte har så mycket att fördela att det inte räcker? Eller är det regeringens övergripande mål det är fel på, som också nu leder till att sjöpolisen dras in?

Detta måste vi få svar på. Annars kan vi inte förstå. Och kan vi inte förstå kan vi inte ens räkna med att allmänheten som är utsatt ska kunna förstå. Justitieministern kan inte avhända sig ansvaret genom att säga att regeringen enbart sätter upp målen för verksamheten. När nu verksamheten ser ut som den gör måste man ändå få undra hur regeringens mål ser ut. Nej, Thomas Bodström, det behövs bättre förklaringar till varför polisens verksamhet, trots ett plus, verkar hålla på att avvecklas på så många håll.

Anf. 23 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Lena Ek har interPELLERAT i en viktig och högaktuell fråga. Också jag har tidigare ställt en skriftlig fråga till justitieministern, och det är därför jag tar tillfället i akt att delta i interpellationsdebatten.

Den viktigaste brottsavhållande faktorn är risken att åka fast. Det är ett viktigt skäl för en synlig och närvarande polis. Polisen är också viktig för att människor ska känna trygghet och för att upprätthålla ett rättssäkert samhälle – om det kan vi nog alla vara överens.

I medierna har vi under senare tid läst om polisstationer som läggs ned på alla möjliga olika orter. Det har varit tal om Dalarna, och nu är det tal om nedläggning av sjöpolisverksamheten.

Polisen har också centraliserats i många län, det vill säga att det har tillsatts länskommunikationscentraler och inrättats länsmyndigheter.

Prot. 2002/03:65

4 mars

Svar på
interpellationer

Polisens verksamhet centraliseras alltså mer och mer. Från en närpolis, som vi alla så gärna vill ha, är vi enligt min uppfattning på väg mot en fjärrpolis.

Det är olyckligt att sjöpolisen nu ska läggas ned i sex av åtta områden. I det förslag som Rikspolisstyrelsen har lagt fram ska polisen vara kvar i Stockholm och i Västra Götaland, alltså i storstadsområden.

Besparingen i förslaget handlar om ungefär 2 miljoner kronor, om jag inte minns fel.

I den utredning som ligger till grund för förslaget finns det andra som ska ta över ansvaret, till exempel kustbevakning och tull. Lena Ek nämnde det tidigare här.

Det finns också förslag om att polisen när det finns behov ska kunna anlita sjötaxi vid utryckning till exempel. I mitt hemlän finns det inte ens sjötaxi, så jag vet inte hur det skulle gå till.

När jag ställde frågan om att upprätthålla sjösäkerhet och bevaka till exempel hur den sjöfyllerilag som vi efter långa och många hanteringar fick skulle efterlevas och övervakas så fick jag svaret: Om nu Rikspolisstyrelsen fattar beslut i enlighet med den utredning som är gjord om att lägga ned sjöpolisen så förutsätter justitieministern att det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet kommer att vidtas på annat sätt och att sjösäkerheten kommer att upprätthållas.

Men jag känner en stor oro för att motsatsen kommer att ske. Det finns mängder av människor som är bofasta i kustområden och utmed hela den kuststräcka där jag själv bor, i Sörmland och Östergötland. Där finns det också gott om turister på sommaren. Det finns även yrkestrafik och så vidare.

Eftersom jag bara har ställt en fråga tidigare och har många kvar så ska jag passa på att fråga om några ytterligare saker som jag har funderat över.

I förslaget står det att de två områden som blir kvar, Stockholm och Västra Götaland, ska serva övriga regioner, som inte får någon sjöpolisverksamhet kvar. För att det ska vara möjligt ska sjöpolisverksamheten förstärkas där. För mig betyder en förstärkning att det behöver tillsättas mer personal. Personal kostar pengar, och därför undrar jag om det i slutändan blir en så stor besparing.

Om man säger att andra myndigheter, Kustbevakningen och andra, ska ta över ansvaret och om nu inte polisen ska sköta bevakningen av kusten så vältrar man ju över kostnaderna på de här andra myndigheterna. Det kan väl inte vara meningen att man ska bolla med statliga medel mellan myndigheter, utan det viktiga måste vara att man upprätthåller sjösäkerhet och kan tillse att människor känner trygghet och säkerhet.

Det var också fråga om sjöfyllerilagens översyn. Det finns en utredning nu som jobbar med att strama upp den ytterligare. Vem ska då övervaka att den lagen efterlevs?

Jag har också en sista fråga. Jag undrar om RPS kommer att kommunicera med regeringen innan Rikspolisstyrelsen fattar beslut, vilket kommer att ske den 15 mars om jag har förstått det hela rätt, eller om det redan är gjort.

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Frågan är angelägen för oss och för många andra också. Interpellationen gäller främst sjöpolisen, och jag kanske måste göra det hela ännu tydligare: Regeringen har ansvar för de samlade resurserna. Rikspolisstyrelsen har ansvar för den här typen av verksamhet.

Det talas om 2 miljoner kronor. Jag tror att kostnaden är något högre, men låt oss säga att den är 2 miljoner. Det är alltså en kostnad i polisens sammanlagda kostnad på 13 500 miljoner kronor. Då kanske man förstår att det inte enbart är en ekonomisk fråga, liksom många andra saker som sker inom polisen.

Naturligtvis har polisen liksom alla andra myndigheter ett ekonomiskt ansvar för att göra sin verksamhet så effektiv som möjligt. Den uppfattningen tror jag att vi alla delar. Det ska vara på det sättet. Polisen har ju också förbättrat sina resultat, vilket vi har fått rapport om nyligen, och strävar hela tiden efter att utvecklas i den takt som samhället utvecklas i.

Men det är alltså Rikspolisstyrelsen som *skall* fatta beslut om det här. Det är ett självständigt beslut, och det finns inget beslut fattat ännu. Regeringen kommer inte att lägga sig i det.

När det gäller det samarbete med Kustbevakningen som nämns här så finns det redan i dag ett samarbete. Kustbevakningen har möjligtvis några ekor, men det är inte dem som jag tror att polisens samarbete kommer att gälla. Det finns mellan 15 och 20 båtar längs den sträcka som nu nämndes.

Men det här är alltså det operativa – själva verksamheten. Självfallet har regeringen det övergripande ansvaret för att det blir ordentligt med resurser. Ni som är så engagerade i frågan vet också att det har inneburit att vi har kunnat se stora förbättringar.

Jag vet att ni också känner till att vi nu, 2003, för tredje året i rad kan se fler och fler poliser komma ut. Nästa år kommer vi att se ännu fler, och det ökar hela tiden. Det gör det genom de satsningar som regeringen har gjort för denna oerhört prioriterade fråga.

Nu kommer budgetförhandlingar att starta inom kort. Då är det viktigt att vi fortsätter satsningarna på rättsväsendet. Det känns mycket bra att vi inte i första hand behöver tänka på stora skattesänkningar i detta mycket svåra ekonomiska läge som inte bara gäller Sverige utan hela världen, utan att vi verkligen kan satsa på viktiga saker som polisen. Vi behöver inte i första hand tänka på de saker som företrädare för era partier lovade i valrörelsen och som vi naturligtvis skulle vara tvungna att hålla oss till. Då hade också polisen fått spara på ett sätt som inte hade varit bra för våra medborgare.

Anf. 25 LENA EK (c):

Herr talman! Jag trodde att det var sjöpolisen, och inte världsläget, som vi skulle diskutera. Men vi kan gärna ta den debatten. Jag vill också påpeka att man får skilja mellan de olika partierna som inte är socialdemokratiska och deras budgetförslag. Den debatten kan vi också ta.

Och försök inte som justitieminister att smita undan ansvaret för styrningen av polisen! Slå inte i dem som lyssnar att det bara handlar om att transferera pengar som justitieminister och sedan sitta lugnt på sin stol medan rikspolisen sköter allting och ingen kan lägga sig i någonting. Det är inte på det viset, ärade åhörare! Regeringen utfärdar för varje myndig-

het varje år regleringsbrev där man slår fast principer för myndighetens verksamhet.

Jag förutsätter att det i nästa års regleringsbrev ska stå att vi ska ha synlig och närvarande polis i hela riket och att polisen inte ska överge vissa områden, vilket blir effekten i det här fallet.

Jag förutsätter att en justitieminister har någon som helst pejl på hur lång uttryckningstid som är anständigt acceptabel. Är det en halvtimme, är det en timme eller är det två timmar?

Jag förutsätter att landets högsta ledning på det här området har klart för sig hur det ser ut med räddningsplanerna runt de kärnkraftsanläggningar som finns längs hela ostkusten och där det sker transporter med Sigyn med jämna mellanrum. Vi vet ju alla att de är föremål för bland annat säkerhetspolisens intresse och kontroll hela tiden, och det finns tydliga räddningsplaner för vad som ska göras vid hot som vi alla vet är ytterst närvarande i vår tid – detta år, denna månad, denna vecka och denna dag.

Här fattar man nu ett beslut där man ska dra undan sjöpolisen, som är en viktig del av säkerhetsplaneringen, och ersätta den. Eller också ska man hålla kvar styrkorna i Stockholm, vilket ger en uttryckningstid på minst tio timmar till hälften av de anläggningar som finns på ostkusten. Det är justitieministerns ansvar. Det är därför jag har interPELLERAT justitieministern. Annars skulle jag ha begärt ett besök på Rikspolisstyrelsen. Det är inte svårt att diskutera med den, men justitieministern får ta *sitt* ansvar för denna verksamhet. Det tycker jag verkligen.

I skärgårdarna bara i Sörmland och Östergötland finns omkring 21 500 öar. I Valdemarsviks kommun, som jag kommer ifrån, är det bara 8 000 människor på vintern. Det är inte så många av dem som är bofasta i skärgården. De är rätt laglydiga. Det händer inte så himla mycket då. En och annan misshandel kanske det är eller en och annan incident. Det fungerar rätt bra. Men på sommaren är det 45 000 personer. Det finns ett oerhört behov av förebyggande arbete och av polisiär närvaro.

Vilken annan ort med den ytan och de svåra framkomlighetsproblem som det är i skärgården lämnar polisen? Det finns ingen annan historiskt sett förrän nu. Det är väl självklart att den som har högsta ansvaret och som dessutom har ansvaret för budgeten

1. ska se till att det finns resurser så att det räcker,
2. faktiskt också ska se till att verksamheten kontrolleras så att den har en förutsättning att fungera?

Anf. 26 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Det är ändå så, Thomas Bodström, att om vi i vårt parti gör skattesänkningar så finansierar vi dem. Dessutom har vi i vårt budgetalternativ därutöver lagt 360 miljoner mer än vad regeringen har gjort på polisverksamheten. I stället prioriterar Bodström och regeringen ett överskott på mellan 35 och 150 miljoner, beroende på vem som uttalar sig i frågan. Min rekommendation är att de pengarna skulle läggas på sjöpolisen så att vi fick behålla den, eftersom det ändå inte blev någon större besparing.

Thomas Bodström tar upp att det nu utbildas så många poliser. Vi vet ju hur den diskussionen och debatten har varit. Men jag tycker ändå att

det är viktigt att än en gång påminna om att det 2001 bara blev 32 poliser netto. År 2002 sade Thomas Bodström att det skulle vara en polis om dagen, men det blev bara 160 netto. Vi står inför en svår situation. Vi har en medelålder på ca 50 år hos polisen, och inom de närmaste fem åren har 15 % av den yrkesverksamma kåren försvunnit genom pensionering.

Jag har en rekommendation till Thomas Bodström. Det allra bästa i dag hade varit om Bodström i stället för att försöka med den socialdemokratiska retoriken hade sagt: Ja, polisen har fått för lite resurser. Vi är ledsna för det. Vi ska åtgärda det i vårpropositionen. Människor ska kunna lita på att det finns poliser och att dessa har tid att förebygga, ingripa och gripa vid brott.

Kan justitieministern säga det tror jag att mycket skulle vara vunnet, därför att människor i dag förlorar förtroendet för det slags diskussion som vi ständigt har. Regeringen säger nej, det behövs inga pengar under hela perioden tills det ska läggas fram ett nytt budgetförslag. Då säger regeringen helt plötsligt att det behövdes lite mer pengar och så skyfflar man på lite. Det är samma malande period efter period.

Stå för din sak i dag och konstatera som sanningen är: Ja, vi måste åtgärda det här. Det är förskräckligt att det ser ut som det gör i polisverksamheten. Jag ska vara man för att det kommer fram pengar i vårpropositionen. Det är min rekommendation, Thomas Bodström.

Anf. 27 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Jag tänker inte bli långrandig. Regeringen har väl en vilja, som jag har uppfattat det. Det kan man i alla fall läsa i budgetpropositionen. I budgetpropositionen står att regeringens vilja är att utveckla polisen. När jag läser utveckla läser jag inte avveckla. Men det är precis vad som är fallet när det gäller sjöpolisen.

Justitieministern säger att Rikspolisstyrelsen är självständig att fatta beslut. Men det är klart att det måste vara med regeringens goda minne, att det beslut som Rikspolisstyrelsen kommer att fatta stämmer överens med regeringens vilja. Det kan hända att vi läser orden olika, men jag uppfattar inte att det här är att utveckla.

Jag ställde flera frågor, men en fråga gällde kostnader. Finns det inte en risk att kostnader vältras över från polisverksamheten till andra statliga myndigheter? I så fall blir det bara ett bollande med pengar. I slutändan är det allmänheten som blir lidande eftersom allmänheten inte kommer att erbjudas trygghet och säkerhet, framför allt inte om man vistas eller bor i skärgården.

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ja, polisens arbete är beroende av resurser, resurser är beroende av vår ekonomi, och ekonomin är beroende av vilka skatter vi har. Den slutsatsen tror jag att vi alla kan dra.

Jodå, det är riktigt att vi styr genom regleringsbrev, budgetpropositioner och mycket annat. Och det gör vi också. Men vi går inte in och fattar beslut på den nivå som direkt har att göra med hur man ska driva verksamheten. Vi har inte för avsikt att ändra systemet med våra självständiga myndigheter. Den frågan kan naturligtvis alltid vara aktuell, jag tycker ändå att det är bäst.

Prot. 2002/03:65
4 mars

Svar på
interpellationer

Jag har förtroende för polisen och Rikspolisstyrelsen. Jag kan i stället rekommendera ett besök så kanske Lena Ek får samma förtroende för Rikspolisstyrelsen som jag har. Det går då också att se det arbete som pågår på olika områden inom Rikspolisstyrelsen och som innebär att man hela tiden försöker sträva efter att förbättra polisens verksamhet.

När det gäller antalet poliser är det bara att konstatera att de för tredje året blir fler. Vi har haft ett antal delmål. Det första var att det skulle vara runt 17 000 poliser 2004. Det ser ut att hålla trots stora pensionsavgångar. Då blir det faktiskt en vändning med nästan en polis om dagen.

Snart går vi över till nästa mål, nämligen de 4 000 poliser som ska utbildas under den här mandatperioden. Det är det som regeringen har sagt att man ska göra. Det är riktigt att vi har stora pensionsavgångar. Trots det blir det alltså en ökning av antalet poliser.

Vår strävan är naturligtvis att ha en budget i balans. Det är svårt att ha en exakt budget med tanke på att det rör sig om 13 ½ miljarder och att varje tiondels procent blir väldigt mycket i kronor. Men det är på det här sättet vi kommer att fortsätta att arbeta. Satsningen på polisen kommer hela tiden att fortsätta. Det är viktigt, och det är någonting som vi prioriterar väldigt hårt.

Det är alltså glädjande att kunna se, inte bara att det blir fler poliser, för det räcker naturligtvis inte, utan också de uppgifter som kom i förra veckan, nämligen att man får bättre och bättre resultat inom polisen. Det är ett resultat av Socialdemokraternas och samarbetspartiernas satsningar på polisen. På den vägen ska vi fortsätta.

Anf. 29 LENA EK (c):

Herr talman! Ett något bättre resultat av den svenska polisen tror inte jag beror på Socialdemokraterna och samarbetspartierna utan på att de polismän som är i tjänst sliter långt utöver vad plikten säger.

Fler poliser – det blir inte så många poliser att man klarar av pensionsavgångarna framöver. Det bekymrar de fackliga organisationerna. Det är ett stående tema i varje nummer av Polistidningen, till exempel.

Jag vill ha besked av justitieministern: Hur långa uttryckningstider är acceptabla i det här landet? Var någonstans går smärtgränsen? Det kan man nämligen reglera i till exempel ett regleringsbrev.

Jag vill ha besked av justitieministern: Är det brottsförebyggande arbetet nedlagt numera, samarbetet mellan poliser, kommuner och föreningar? Det är nämligen så att inte en enda kommun på ostkusten har fått yttra sig i remiss över det här förslaget, trots att sjöpolisen är en viktig del av det brottsförebyggande arbetet där. Jag vill alltså ha besked: Är det brottsförebyggande arbetet nedlagt eller luras ni i det sammanhanget?

Jag vill också ha besked om vem som ska skjutsa polisen vid uttryckning i skärgården? Vem ska skjutsa polisen när den behöver göra en uttryckning i skärgården?

Det här är tre viktiga frågor.

Justitieministern började sitt andra inlägg med att vända sig till mig i en aning nedlåtande ton, att jag också kunde besöka Rikspolisstyrelsen. Det kan jag visst göra. Men jag tycker att det är viktigt att de människor som bor, finns och verkar i de här områdena får ett besked, liksom de företag som trots att det är svårt ändå klarar sig och klarar av att leva kvar. Hur långa uttryckningstider? Vad sker med det brottsförebyggande

arbetet? Vem ska skjutsa runt polisen i det här sammanhanget? Och vem tar ansvar för de här företagen när de inte längre får försäkra sina företag därför att det inte finns någon närvarande polis, ett fenomen som vi ser redan nu? Då kan vi försöka att lappa och plåstra med regionalpolitik. Det är bättre att sköta saker ordentligt från början.

Prot. 2002/03:65

4 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Nej, det brottsförebyggande arbetet är inte nedlagt. Tvärtom! Det har på några år ökat från ett trettiotal brottsförebyggande råd till över 250 brottsförebyggande råd. Det är en ganska lavinartad utveckling.

Vi ska fortsätta det arbetet. För att lyckas med det måste vi också fortsätta satsningen på polisen. Polisen har en central roll i de brottsförebyggande råden.

Det går naturligtvis inte att ha några exakta gränser för uttryckningstider. Det vore märkligt. Självklart ska polisen komma så fort som möjligt. Men det finns också någonting som polisen har utvecklat, nämligen olika uttryckningsgrader. Man kommer alltefter vad situationen kräver. Naturligtvis ska man komma allra snabbast när kravet är som högst. Om det sedan är fråga om en stulen cykel behöver man inte komma lika snabbt.

Det är naturligt att polisen fortsätter arbetet. Att sätta några exakta maxgränser tror jag vore märkligt. Det handlar inte om att komma under en viss tid, utan det handlar om att komma så fort som möjligt. Det är det bästa sättet vi kan utveckla vår trygghet och vårt skydd för medborgarna. Utöver de satsningarna sker också ett arbete med att utveckla och förbättra inom polisen i fråga om fördelning av stationer och samarbetet mellan länen i den takt som är möjlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2002/03:176 om Nationella insatsstyrkan

Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ragnwi Marcelind har ställt tre frågor till mig om den nationella insatsstyrkan. Hon undrar först och främst, utifrån min inriktning att det är viktigt att vi får en insatsstyrka som på alla sätt är utrustad att utföra sina uppgifter, vilka mått och steg jag har vidtagit för att försäkra mig om att den svenska antiterroriststyrkan i sitt nya hemvist verkligen har givits dessa förutsättningar.

Ragnwi Marcelind har också frågat vilka åtgärder jag har vidtagit för att ange vikten av att den nationella insatsstyrkan är en nationell angelägenhet och att tillräckliga medel tilldelas styrkan för att den ska kunna leva upp till syftet med den beslutade flytten.

Slutligen har hon frågat om jag avser att se till att tillräckliga medel avsätts till styrkan så att den kan rekrytera mer personal.

Det är viktigt att vi har en väl fungerande insatsstyrka. Det behovet understryks särskilt tydligt genom terrorattackerna i USA den 11 september 2001 och genom den spänning som i dag råder i omvärlden med anledning av utvecklingen i Irak.

Den nationella insatsstyrkan har vid olika tillfällen varit föremål för statsmaktens uppmärksamhet. Den 4 december 2001 beslutade riksdagen att bifalla justitieutskottets förslag beträffande regeringens budgetproposition för år 2002. Beslutet innebär att den nationella insatsstyrkan ska vara att betrakta som en förstärkningsresurs liknande Rikskriminalpolisen och helikopterverksamheten. Insatsstyrkan ska organisatoriskt tillhöra Rikspolisstyrelsen.

Regeringen genomförde riksdagens beslut genom ändringar i instruktionen för Rikspolisstyrelsen, vilka trädde i kraft den 1 oktober 2002.

Ragnwi Marcelinds frågor handlar huvudsakligen om att insatsstyrkan ska ha tillräckliga medel för att kunna bedriva sin verksamhet. Det är Rikspolisstyrelsen som fördelar polisens resurser. Det ska ske på ett sådant sätt att medlen bidrar till att uppfylla de mål för polisväsendet som regeringen och riksdagen har fastställt. Rikspolisstyrelsen har i det budgetunderlag som nyligen har skickats till regeringen begärt medel för att förstärka insatsstyrkan så att den ges förbättrad förmåga att klara av sitt uppdrag, bland annat i ljuset av de ökade terroristaktiviteterna i olika delar av världen. Regeringen kommer i den normala budgetprocessen att ta ställning till denna begäran.

Anf. 32 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Jag vill tacka Thomas Bodström för svaret på interpellationen.

Ibland när jag läser de svar jag får från Thomas Bodström får jag en känsla av att Thomas Bodström är väldigt trött på mig och mina frågor och interpellationer. Men jag brukar trösta mig själv med att det förmodligen beror på att Thomas Bodström själv aldrig har arbetat i opposition och inte vet oppositionens uppgift och roll. Vi är till för att vara en stark opposition och fungera som blåslampa på regeringen. Den uppgiften har jag tagit på allvar, Thomas Bodström!

Men nu vill jag inte vara blåslampa bara i den här interpellationen, utan vi kristdemokrater tycker att det är angeläget att vi har en fungerande nationell insatsstyrka. Vi bryr oss verkligen om under vilka arbetsförhållanden som den nationella insatsstyrkan får arbeta. Vi har stridit för Nationella insatsstyrkan i olika sammanhang, först och främst för styrkans existens, sedan för styrkans flytt till Rikspolisstyrelsen. Vi kommer att fortsätta att strida för att Nationella insatsstyrkan ska ha en så bra arbetsmiljö som möjligt därför att Sverige behöver Nationella insatsstyrkan.

Herr talman! Det är väl ändå lite märkligt att justitieministern i ena stunden uttrycker vikten av en fungerande insatsstyrka och i nästa debatt ger tydliga signaler om att han inte har eller ens avser att försäkra sig om att så blir fallet. Ansvaret skjuts över till Rikspolisstyrelsens fördelningsprinciper.

Låt mig få referera Bodström från den debatt vi höll den 5 februari 2001. Det är två år sedan: Det är otroligt viktigt att vi får en insatsstyrka som på alla sätt är perfekt utrustad och skickad att utföra sina svåra uppgifter.

Bodström fortsatte i samma debatt med anledning av att jag påpekade att det tog för lång tid med flytten av styrkan: Vi måste göra det bästa av

situationen. Det behöver inte ta särskilt lång tid. Det är jag fullt medveten om. Men vi måste ändå göra så att det blir så bra som möjligt för Nationella insatsstyrkan så att den kan utföra sitt jobb på bästa sättet.

Justitieministern har alltså en klar uppfattning om att styrkans arbetstillvaro skulle bli så bra som möjligt. Har justitieministern tagit reda på om det blev så?

Vi kristdemokrater, och inte minst insatsstyrkan, är mycket nöjda med den flytt som gjordes från Stockholmspolisen till Rikspolisstyrelsen. Arbetet har fått en helt annat utgångspunkt. Men vad vi vet i dag saknas det pengar för att styrkan ska kunna bedriva sin verksamhet fullödigt. Justitieministern medgav i sitt svar att Rikspolisstyrelsen har begärt mer medel till Nationella insatsstyrkan inför vårpropositionen. Då lägger han över ansvaret igen på Rikspolisstyrelsen. Det förvånar mig litet. I ena stunden säger justitieministern i kammaren att han är mycket nöjd över att polisbudgeten går med plus, sedan skjuter han i dagens svar över ansvaret till hur Rikspolisstyrelsen fördelar resurserna.

Det rimliga vore väl, justitieministern, att justitieministern i linje med sitt uttalande i debatten för två år sedan, och utifrån sin vision om hur Nationella insatsstyrkan ska arbeta, försäkrar sig om och begär att styrkan får de medel ministern har intentioner om att den ska arbeta för. Det är en trovärdighetsfråga. Vill ministern ha en fungerande insatsstyrka vet inte jag vem mer som skulle ansvara och säkerställa att så blir fallet än justitieministern. Mina frågor kvarstår.

Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker att vi har bra debatter. De är sakliga. Jag har inte hört personangrepp från någon av oss, och jag tycker att vi ska fortsätta i den stilen. Det är väl också bra att det finns lite känslor ibland! Jag har inga synpunkter på det, och jag tycker tvärtom att det är spännande och bra diskussioner. Självklart tycker jag också att det är viktigt att de frågor som rör mitt ansvarsområde är föremål för mycket diskussioner i Sveriges riksdag.

Nu går jag över till sakfrågan. Regeringen och jag får kontinuerlig information när det sker saker som uppmärksammas. Det gäller faktiskt många gånger när Nationella insatsstyrkan är inkopplad i extremt svåra situationer. Jag har kunnat få information om hur framgångsrikt man har arbetat. Det sägs att styrkan är internationellt sett i absolut toppklass. Man arbetar mycket metodiskt och kan spara människoliv på ett sätt som inte kan göras i andra länder.

Det är riktigt att vi talade om flytten häromåret. Den tog elva månader. Vi kan naturligtvis diskutera om den skulle ha tagit tio, nio eller sju månader. Nu har flytten skett. Jag kommer att besöka Nationella insatsstyrkan nästa vecka. Det ska bli intressant att föra diskussioner med styrkan om styrkans fortsatta arbete.

Det är också riktigt att RPS inför vårpropositionen har begärt medel för sin verksamhet. Där ligger bland annat naturligtvis att kunna skydda sig mot terroristattentat. Det är lika självklart regeringens och samarbetspartiernas ansvar att det ges tillräckliga medel.

Om jag har uttryckt mig oklart tidigare, vill jag säga att det inte finns någon önskan om att gå plus. Vi strävar hela tiden efter en budget i balans, och vi försöker hela tiden se till att styrkan får de medel man behö-

ver för att fortsätta att utveckla verksamheten och ha en budget i balans. Vi har i flera år understrukit att vi noga följer upp om det behövs ytterligare medel.

Anf. 34 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Tack för det svaret. Jag tror att det är på tiden att Thomas Bodström besöker Nationella insatsstyrkan. Det är det enda sättet att få en väldigt tydlig information om hur arbetet är och vad det är som saknas utrustningsvägen, utbildningsvägen och i antal anställda.

När den här förflyttningen förhalades under ett antal år var det också många som lämnade den nationella insatsstyrkan. Vi ska komma ihåg att orsaken till att vi var så många i den här kammaren som stred för att Nationella insatsstyrkan skulle flyttas från Stockholms länspolis till Rikspolisstyrelsen var att dess kompetens inte togs till vara på det sätt som vi i dag ser att den kan göra.

Precis som Thomas Bodström säger har vi gång på gång kunnat ta del av och följt Nationella insatsstyrkan när den har gjort för Sverige ovärderliga insatser. Ingen av oss, vare sig justitieministern eller jag, har någon som helst aning om vad som väntar oss i morgon. Det är här jag tror att det finns en otålighet hos Nationella insatsstyrkan att verkligen få sätta sig in i ytterligare frågor och förbereda sig på sådant som kan drabba Sverige redan i morgon. Den har en jättehög kompetens, men den skulle behöva ha mycket mer av insyn och kunskap om till exempel hur våra olika byggnader ser ut, för att sedan kunna verka på ett fullödigt sätt när en krissituation uppkommer.

Jag tycker att interpellationens första fråga, som handlar om ifall justitieministern har vidtagit de åtgärder som behövs för att försäkra sig om att den här styrkan har tillräckligt med resurser, har vi egentligen missat. Den har Thomas Bodström inte heller svarat på. Han skriver i svaret till mig att han tycker att det är viktigt att vi har denna nationella insatsstyrka. Att tycka att det är viktigt är en sak, men att försäkra sig om att den har tillräckligt med resurser, utrustning, utbildning och möjligheter att utöva den träning som den behöver för att kunna ligga på toppnivå har justitieministern inte riktigt gjort.

Jag tycker att det är tråkigt, därför att det här är en styrka som jag känner mig oerhört stolt över. Jag är stolt över att Sverige äntligen har förstått innebörden och vikten av att ha en nationell insatsstyrka. Vi vet att det finns en mängd andra länder som lägger mycket mer pengar. Vi kan bara gå till vårt grannland Norge för att se hur mycket pengar de satsar på sin nationella insatsstyrka. Om vi då i Sverige står här och tror att vi skulle skyddas på ett bättre sätt än Norge gör vid eventuella terroristangrepp tror jag att vi slår oss för bröstet.

Jag tror att det är dags. Jag hoppas att detta besök också ska leda till att justitieministern verkligen tar tag i Bosse Ringholm och kämpar för mer pengar till hela rättsväsendet, där också Nationella insatsstyrkan är en så viktig del.

Jag kommer tillbaka till det att man inte gång på gång bara kan säga att det är Rikspolisstyrelsen som fördelar pengar. Det är ungefär som om jag hemma skulle säga till mina barn att mamma inte har mer pengar till godis att ge dem därför att pappa inte har gett mig mer pengar, att jag

inte har fått mer i lön, i arv eller vad det nu är. Det handlar ju om hur mycket pengar jag har att fördela.

Då gäller det att Thomas Bodström strider för att Rikspolisstyrelsen har mycket pengar att fördela så att Nationella insatsstyrkan kan få mer pengar till sitt förfogande.

Prot. 2002/03:65
4 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 35 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Att jag säger att det är Rikspolisstyrelsen som har begärt pengar beror på att det är just de som har begärt pengar, och inte den nationella insatsstyrkan. Men i underlaget finns med bland annat behovet av den nationella insatsstyrkan och att vi ska vara skyddade mot terroristattacker.

Jag får alltså information. Vi lär oss alla hela tiden kontinuerligt. Jag vill inte på något sätt säga att jag är fullärd – jag kommer säkert att lära mig mycket nästa vecka. Jag kommer därefter inte heller att vara fullärd, utan det är någonting som hela tiden sker, också det i takt med utvecklingen.

När det gäller skyddet mot terroristattacker var det så att regeringen efter den 11 september tillsatte en utredning, som leds av justitierådet Johan Munck. Vi kommer förhoppningsvis att få svar på många frågor inom några veckor och se hur vi även fortsättningsvis bäst kan skydda oss mot eventuella terroristattacker i vårt land.

Anf. 36 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! För att få en fullödig information om vilken verksamhet det än är, är det absolut förnämsta sättet att besöka verksamheten och att ha en kommunikation med dem som finns och arbetar i verksamheten. Så försöker jag arbeta när jag vill ha reda på hur polisverksamheten fungerar. Jag har under fem års tid besökt polismyndighet efter polismyndighet för att ta reda på hur verkligheten ser ut.

Därför sade jag att jag tycker att det är på tiden att Thomas Bodström kommer till Nationella insatsstyrkan, därför att det är det enda sättet att få se och höra hur verkligheten ser ut.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att Sverige tar tag i frågan när det gäller vårt försvar. Här kan jag känna en viss oro när försvaret nu börjar prata om sina försvarsstyrkor, hur det ska ske i förhållande till den nationella insatsstyrkan. Thomas Bodström känner säkert till hur de tongångarna går.

Jag vill slå ett slag för att vi ska vara väldigt måna om den nationella insatsstyrkan och den kompetens som de har skaffat sig. Vi ska slå vakt om att de ska få finnas kvar. Vi ska se till att de får resurser för att kunna arbeta vidare på det sätt som de har startat upp och som också Thomas Bodström är väldigt nöjd med.

Om de inte får de resurser de behöver och inte får det stöd de behöver kommer jag att ligga i som en tätting här. Jag ger mig inte. För mig har det blivit lite grann av en hjärtefråga. Jag har drivit den här under så många år, och jag tänker fortsätta att göra det. Sverige behöver Nationella insatsstyrkan, och jag tror att Thomas Bodström också är medveten om det. Kom ihåg det! Jag ger mig inte, utan det är bäst att se till att de får pengar.

7 § Svar på interpellation 2002/03:195 om framtidens tingsrättsorganisation i Stockholms län

Anf. 37 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Kerstin Lundgren har ställt ett antal frågor i anledning av rapporten *Framtidens tingsrättsorganisation i Stockholms län*.

Sedan några år tillbaka bedrivs ett omfattande arbete med att reformera domstolsväsendet. Det övergripande syftet med reformarbetet är att säkerställa att verksamheten även i framtiden bedrivs på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Regeringen har ställt upp ett antal mål för förändringarna i tingsrättsorganisationen. Dessa mål är att bibehålla tillgängligheten, skapa möjligheter för en stärkt beredningsorganisation, skapa förutsättningar för återkommande kompetensutveckling, öka möjligheterna att specialisera verksamheten, säkerställa möjligheterna att rekrytera personal och förbättra samordningen med rättsväsendets övriga aktörer. För att förena dessa mål krävs olika lösningar för olika delar av landet.

De organisationsförändringar som hittills har genomförts har i första hand rört de mindre tingsrätterna. I en skrivelse till riksdagen i mars 2001, *Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen* (skr. 2000/01:112), anförde regeringen att det finns skäl att överväga om den nuvarande organisationen i storstäderna är ändamålsenlig. Enligt skrivelsen finns det anledning att se över organisation, arbetsformer och ledningsfunktioner i Stockholms tingsrätt. Vid behandlingen av skrivelsen uttalade riksdagen tillfredsställelse över att organisationen i storstäderna nu kommer att övervägas (bet. 2000/01:JuU29 s. 9).

I den av Kerstin Lundgren nämnda rapporten (dnr Ju2002/7970) som lämnades i slutet av förra året redovisar utredaren, generaldirektören Stefan Strömberg, sitt förslag till ny organisation av tingsrätterna i Stockholms län. Syftet med rapporten är att den ska utgöra underlag för ett principbeslut i organisationsfrågan. Rapporten har nyligen remissbehandlats.

Vi överväger nu förslaget inom Justitiedepartementet. En utgångspunkt är att skapa en långsiktigt hållbar lösning. För att åstadkomma det bör länet ses som en helhet. I dag är Stockholms län en sammanhållen region vad gäller arbetsmarknad, bostäder och kommunikationer. Fördelarna med detta bör tas till vara.

Det är min förhoppning att jag snart ska kunna ge ett besked om hur regeringen ser på den framtida tingsrättsorganisationen i Stockholms län.

Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på mina frågor. Det var tre frågor, och justitieministern ger ett svar.

Regeringen har angivit ett antal mål, och visst är jag medveten om det. De målen för tingsrättsorganisationens utveckling eller förändringar har nyligen också utvärderats. När man läser den utvärderingen – som

man kan ha en hel del synpunkter på förutsättningarna för – framgår det ändå att det inte finns något entydigt stöd som talar för att målen uppnås genom just sammanläggningar. Det tycker jag är ett memento att ta fasta på för regeringen i den fortsatta prövningen.

Det andra är att justitieministern säger att man överväger ett antal saker. Då är det två signaler som ministern ger i svaret. Det ena är att det ska vara en långsiktig lösning, och det andra är att Stockholms län är en helhet.

Låt mig kommentera långsiktigheten. Stockholms tingsrätt har haft uppenbara bekymmer under en lång tid. Det är rätt och viktigt att se över frågan om Stockholms tingsrätts organisation, men frågan är om de direktiv som givits ger utrymme för att göra detta på ett sätt som verkligen är långsiktigt. Man har ju fokuserat på de tingsrätter som fungerar väl och gör förändringar i den delen.

Sedan gäller det länet som helhet. Det är väl alldeles uppenbart att det pågår en utveckling som bestrider det synsättet. Länet är mycket mer mångfasetterat. Det är flera regionala kärnor och en utveckling mot en ökad kontakt med Mälardalen. Det pågår alltså en helt annan regional utveckling än den som regeringen verkar hålla fast vid.

Låt mig ta Södertälje som ett exempel. Det är ett område med 80 000 invånare och 80 olika språk. Det är långt ifrån en helhetsbild som ges i det sammanhanget. Ändå verkar det som att regeringen tycker att Stockholms län är en enhet där man enkelt kan hantera allt på samma sätt. Detta säger jag som en kommentar.

Men ministern svarar inte på mina frågor, och jag vill bara upprepa dem:

Vilka ytterligare åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att pröva i vilken mån storskalighet inom domstolsorganisationen förbättrar rättsväsendet utifrån ett medborgarperspektiv? Den frågan har nämligen inte prövats ännu, och ändå är storskalighet kännetecknet för den verksamhet som föreslås. Att göra domstolsorganisationen i Stockholms län till en experimentverkstad för domstolar av en storlek som saknar motsvarighet i landet i övrigt skulle vara ett ansvarslost vågspel med människor, pengar och ytterst medborgarnas tilltro till rättsväsendet. Därför vore det värdefullt om man verkligen prövade och visade intresse av att ifrågasätta den kultur som uppenbarligen är rådande i dagsläget.

Min andra fråga är: Är justitieministern beredd att förnya uppdraget i syfte att pröva alternativa vägar i rättsväsendet och samtidigt bevara de nuvarande tingsrätterna i Stockholms län? Det finns ju alltid flera sätt att lösa ett problem. I Strömbergs utredning föreslås bara två varianter på samma tema, inte andra lösningar som det också har pekats på i olika sammanhang.

Jag tycker att det finns alla skäl i världen för regeringen, om man söker medborgarperspektiv och närhet, att verkligen ta fasta på dessa frågor och göra en förnyad studie.

Anf. 39 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en erfarenhet som jag delar med en stor majoritet av svenska folket. Jag har faktiskt aldrig varit inkallad till en tingsrätt. Jag tror att det är viktigt att ta fasta på att det är vanligt att komma till en tingsrätt för en domare, en advokat och några andra, men det är mycket

Prot. 2002/03:65
4 mars

ovanligt för de flesta medborgare i vårt land, och det ska vi vara väldigt tacksamma för.

Jag tror att det är väldigt viktigt att tänka på detta när man ser på vad man kan rationalisera här i livet. Minutvalsens blir, som bekant, naturligtvis inte bättre av att man spelar den lite fortare. Vi ska ta fasta på att det är en ovanlig företeelse att komma till en tingsrätt. De finns de som företäder synen att vi ska ha en storskalig verksamhet, och den utredning som generaldirektör Strömberg har lagt fram präglas just av synsättet att effektivitet i rättstillämpningen och rättsutövningen uppnås bättre av storskaliga lösningar, framför allt i geografiskt hänseende.

Jag tror att detta är en felsyn. Jag tror för min del att en hel del av de uppgifter som generaldirektören tar fram i sin egen utredning visar att det är högre effektivitet i rent matematiska termer på de mindre tingsrätterna, särskilt på de allra minsta. Med statistik kan man bevisa mycket, men jag säger inte att detta är korrekt, för det är skillnad mellan ett tvistemål i Norrtälje tingsrätt och Penserfallet i Stockholms tingsrätt. Det är oerhört olika saker som tar olika resurser i anspråk.

Ändå menar jag att det viktigaste i det här sammanhanget är att se till att man inte gör en god tanke till en avigsida genom att tro att man kan spara pengar på detta. I Strömbergs utredning framgår väldigt tydligt att man inte har gjort några ekonomiska beräkningar alls i den hittillsvarande utredningen. Men i de direktiv som statsrådet utfärdade den 1 november 2001 tog man just sikte på att lösa de problem som finns i Stockholms tingsrätt. Dessvärre har utredningen kommit att vända på det hela och börjat med de små tingsrätterna. Hitintills har man undvikit att ta upp frågan om vad som ska ske med den stora tingsrätten, nämligen Stockholms tingsrätt, där de flesta problemen finns. Jag förstår alla de små tingsrätter som känner oro över att utredaren har valt att slå de små först, för att vara lite drastisk.

Jag tror att man ska tänka sig väldigt noga för innan man går på det förslag som utredaren har förelagt. Det finns också, som Kerstin Lundgren var inne på, tänkbara alternativ. Jag ska inte förespråka någon form av specialisering, för det finns vissa nackdelar med det också, men advokater är, som justitieministern väl känner till, flyttbara mellan olika domstolar. Jag tror att man också måste tänka på att domare kan vara flyttbara mellan olika domstolar. Det kan vara en väl så god tankegång som tanken på att flytta själva domstolen.

Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig först säga att det är riktigt att det ligger ett förslag. Det är bara ett förslag. Jag kan i dag inte ge något slutligt svar på den här frågan. Det är någonting som bereds för närvarande. Vi kommer att kunna presentera förslag till en lösning inom kort.

Det här är en utomordentligt svår fråga, och det gäller att hitta en bra och långsiktig lösning. Ett av problemen är att de som arbetar i domstolarna vill ha besked om vad som gäller. Det gäller inte bara i Stockholms län, utan det gäller också ute i landet. Det är ofta det som vi får höra mest, att man vill veta vad som händer. När nu ett beslut ska fattas om Stockholms län gäller det att vi fattar ett beslut som inte omedelbart blir föremål för diskussioner om att man ska ändra om ett eller två år. Men, som sagt, vi kommer att kunna presentera ett förslag till beslut inom kort, dock inte här i dag, tyvärr.

Frågan om domstolssammanläggningar tycker jag är en av de allra svåraste frågorna. Det finns för- och nackdelar. Sammanläggningar av de mindre domstolarna har ju utvärderats. Stockholms län har av naturliga skäl inte kunnat utredas. Men först Riksrevisionsverket och sedan generaldirektören har, på regeringens uppdrag, utvärderat de sammanläggningar av tingsrätter som genomfördes 1999–2001. Det var ett initiativ som regeringen tog därför att det, när ett antal sammanläggningar hade gjorts, kom rapporter och åsikter från olika håll. Vi tyckte att det var värdefullt att stanna upp och se om det blev de fördelar som man hade trott. Det här är någonting som vi håller på att analysera, men det finns vissa för- och nackdelar med sammanläggningar.

När det gäller själva rättsväsendet blir vi ofta påmind om att det är väldigt svårt att tillsätta tjänster på mycket små domstolar. Det är viktigt. Det är ju någonting som vi ständigt kommer i kontakt med.

En annan sak som är viktig, och som är en fördel, gäller kompetensutvecklingen. Om man sammanlägger domstolar blir det kanske fem, sex domare i stället för en, två eller tre. Det handlar om att kunna arbeta på ett modernt sätt i fråga om föräldraledighet, att man ska kunna täcka upp för varandra och så vidare.

Men jag tycker faktiskt att det är viktigt att man inte bara ser på rättsväsendet. Det är viktigt för en ort att kunna behålla sin domstol, och det måste också vägas in i bedömningen. Så det här är väldigt svåra överväganden. Jag tycker att det är viktigt att vi inte skyndar för fort. Det var därför som vi stannade upp och gjorde den här utvärderingen.

Reformarbetet kommer att fortsätta. Det kommer säkert att fortsätta oavsett vilken regering vi har, eftersom domstolar, liksom andra myndigheter, kommer att behöva utvecklas på olika sätt, men vi ska inför varje enskilt beslut noga överväga vad som är det bästa.

Det som vi nu först måste ta ställning till är hur vi ska ha det i Stockholms län i framtiden. Gunnar Andrén nämner att han inte har varit kallad till domstol. Även jag som har varit verksam i samtliga domstolar i Stockholms län tycker att det är ett mycket svårt beslut.

Det kommer att presenteras ett förslag till beslut inom kort.

Anf. 41 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Justitieministern håller fast vid att det har utvärderats, men den utvärdering som nyligen kom om förändringar av tingsrättsorganisationen hade ett begränsat uppdrag. Uppdraget var inte att studera i vad mån storskalighet inom domstolsorganisationen verkligen förbättrar rättsväsendet utifrån ett medborgarperspektiv.

Det svar som denna utredning ger är inte helt entydigt i fråga om de mål som regeringen har satt upp för organisationernas förändring. Det låter också som om vi pratar om små tingsrätter i väldigt minimal form. Men vi är alla medvetna om att flera av de tingsrätter i Stockholmsregionen som vi pratar om med andra mått mätt är relativt stora. Stockholms tingsrätt är landets i särklass största domstol. Om det vore så att storskalighet skulle förstärka möjligheterna till tjänstetillsättningar, kompetensutveckling och så vidare skulle rimligen Stockholms tingsrätt visa att den är den kronjuvel som eftersträvas för tingsrättsorganisationen. Ändå är det som Stockholms tingsrätt visar motsatsen. Man har uppenbara be-

kymmer, men jag har inte funnit stöd för att de andra tingsrätterna har problem på dessa områden.

Det finns alternativa sätt att lösa detta. Det borde vara av intresse för regeringen, speciellt när det finns en tydlig trend som blåser genom hela Sverige och riktar in sig på storskalighet för att man tror att lösningarna finns där. Det borde vara viktigt för regeringen att söka ifrågasätta den trenden och se om den verkligen håller för en mer ingående prövning. Det skulle vara en fördel också i detta sammanhang.

Ibland jämför man med sjukhus och specialisering på sjukhusens område. Nyligen fick vi en rapport från Socialstyrelsen som var kritisk mot just ett sådant upplägg. Verkligheten och vi människor är komplexa. Man tappar helhetsbilden och den utveckling som gör att man kan bli bemött som en hel människa och inte bara som en delmänniska.

Risken är likartad i detta fall, inte minst i de många frågor som är vanliga i områden som till exempel Södertälje, där bilden är mycket komplex och viktig att ha med sig. Det är viktigt att man är specialist på hela människan och inte bara på delar.

Jag tycker att det finns all anledning för regeringen och ministern, även om man inte avslöjar vad man kommer att fatta för beslut, att säga om man är beredd att vidta någon ytterligare åtgärd i akt och mening att pröva om storskalighet inom domstolsorganisationen verkligen har förbättrat rättsväsendet utifrån ett medborgarperspektiv och om man är beredd att pröva alternativa vägar och bevara tingsrätterna i Stockholms län. Är en sådan slutsats tänkbar för regeringen? Det borde ministern kunna ge besked om.

Anf. 42 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tror att det skulle vara värdefullt om statsrådet ville ge någon antydning om sin syn på det som jag föreslog, nämligen att man inte bara skulle arbeta med att flytta tingsrättsorterna utan också flytta domarna och därmed ärendena. Det skulle kunna ge en annan form av effektivitetsökning som man inte hittar i denna utredning. Så har man till exempel gjort inom skatteväsendet och med stor framgång, enligt mitt förmenande. Jag tillhör skatteutskottet.

Det finns en annan synpunkt på detta. Jag förstår att man på de olika tingsrätterna nu är i behov av ett beslut som regeringen måste ta, men detta beror ganska mycket på den ordning som utredaren har haft. Han har gått på de små tingsrättsorterna först och inte tagit itu med huvudproblemet som gjort att statsrådet har tillsatt denna utredning, nämligen de problem – och möjligheter – som finns inom Stockholms tingsrätt. För att ge ett perspektiv kan jag nämna att de andra åtta tingsrätterna i Stockholms län har sammanlagt 70 domare. Stockholms tingsrätt har 110 domare. Stockholms tingsrätt är i sig själv större än samtliga de andra åtta tingsrätterna.

Kerstin Lundgren har talat om Södertälje tingsrätt. Låt mig avsluta med att citera några synpunkter från Norrtälje tingsrätt. Den mycket erfarna lagmannen K G Ekeberg skriver följande:

”Av utredarens uttalanden framgår ... att han anser att Norrtälje tingsrätt – som nu med sin inskrivningsmyndighet är en av landets största tingsrätter – inte har något existensberättigande om huvudmannaskapet för inskrivningsväsendet flyttas från domstolsväsendet till lantmäteriet.

Att på detta sätt bli dömd till döden i sin frånvaro på grund av omständigheter som ännu inte inträffat känns naturligtvis inte särskilt tillfredsställande.”

Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som vi alla känner till har ett antal sammanläggningar gjorts. Sedan har man utvärderat det. Utgångspunkten har varit att det finns nackdelar med alltför små domstolar. Man har samtidigt fått rapporter, precis på det sätt som Kerstin Lundgren beskriver, om att Stockholms tingsrätt antagligen är för stor. Det har man kunnat konstatera när man jämfört med andra domstolar i länet. Det var också utgångspunkten för det reformarbete som nu pågår i Stockholms län och som jag inte kan ge något exakt besked om i dag, men inom kort.

När det gäller att flytta domare finns det med i förslagen från Stefan Strömberg. Det är naturligtvis någonting som vi också får analysera närmare. Det är viktigt att tänka fritt och pröva olika lösningar för att här, liksom inom andra områden, hela tiden sträva efter förbättringar. Det gäller att hitta den lämpliga formen för Stockholms län och också andra delar. Det är det arbetet som pågår nu.

Det som gäller Norrtälje tingsrätt och inskrivningsmyndigheten som relativt nyligen har flyttat dit finns i och för sig inte med i Stefan Strömbergs förslag. Men detta är bara ett förslag än så länge och ingenting annat.

Anf. 44 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Jag noterar att justitieministern inte vill ge någon antydning om huruvida man från regeringens sida är beredd att pröva den nuvarande trenden och fråga sig om det är rätt med den storskalighet som är högsta mode i många olika utredningssammanhang. Vi får väl anledning att återkomma till diskussionen.

Stockholms län är mycket mer mångfasetterat än en enhet, vilket jag hoppas ministern är medveten om. Det är inte längre en region på det sättet. Vi har en utveckling mot Mälardalen som öppnar helt andra möjligheter och helt andra kontaktmönster. Lås inte in oss i en gammal regionstruktur med statlig nyckel! Det vore trist. Detta har betydelse för hela rättsväsendets utveckling framöver.

Det finns också en omotiverad likriktningsiver. Det finns uppenbarligen en tro att jämnstora tingsrätter, vare sig de är tre eller fem, skulle leda till en framtida målframgång – höll jag på att säga – för rättsväsendet. Men det måste vara tydligt belagt att det verkligen får sådana resultat. Det är det inte i utredningarna. Snarare visar många tecken på att det är precis motsatt väg som man behöver gå för att få en framgång ur ett medborgarperspektiv, ur ett rättssäkerhetsperspektiv och också med all sannolikhet ekonomiskt.

Det finns alternativ: centrifugera mål eller genomföra andra lösningar. De kan vara väl värda att pröva om man verkligen vågar ifrågasätta det högsta modet, storskalighet, som gäller inom rättsväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 45 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Bo Könberg har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta när det gäller samverkan och samordning mellan olika rehabiliteringsaktörer inom rehabiliteringsområdet.

För att understryka vikten av att den negativa utvecklingen inom ohälsoområdet vänds och för att öka kraften i genomförandet av åtgärder har regeringen formulerat ett mål för ökad hälsa i arbetslivet. Målet är att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukdom ska halveras fram till 2008.

Ingen enskild åtgärd kan ensam göra att målet nås, utan i stället behövs en lång rad åtgärder av olika karaktär.

Regeringen har redan vidtagit många åtgärder. Exempelvis har vi inom ramen för det så kallade elvapunktsprogrammet påbörjat en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Under våren kommer regeringen att vidta ytterligare åtgärder. Om drygt två veckor presenterar vi en proposition som bland annat innehåller förslag för ökad precision vid sjukskrivning.

Dessutom avser regeringen att före sommaren lägga fram den proposition om finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet som Bo Könberg efterfrågar.

En arbetsgrupp i Regeringskansliet har utarbetat en departementspromemoria (Ds 2003:2) med förslag om finansiell samordning. Promemorian är för närvarande ute på remiss.

Promemorian innehåller ett förslag om finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet som omfattar socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsmarknadsmyndigheterna. Förslaget innebär att möjligheten att införa finansiell samordning på lokal och regional nivå blir permanent och rikstäckande.

Den finansiella samordningen syftar till att den enskilde ska kunna försörja sig genom eget förvärvsarbete. Tanken med förslaget är att samhällets resurser ska kunna användas mer effektivt för att bättre kunna tillgodose människors behov av rehabilitering, detta för att undvika att människor hamnar i en gråzon mellan olika myndigheter.

Målgruppen för finansiell samordning ska vara människor som har så komplicerade problem att de är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera aktörer för att återfå förmågan att försörja sig genom eget förvärvsarbete.

Bo Könberg frågar om den finansiella samordningens ekonomiska omfattning. Det förslag som presenteras i departementspromemorian möjliggör för rehabiliteringsaktörerna på lokal och regional nivå att avsätta betydande resurser för olika former av rehabiliteringsinsatser. Enligt förslaget kan försäkringskassornas och länsarbetsnämndernas samlade andel i finansiell samordning utgöra högst 5 % av de budgeterade kostnaderna för sjukpenning. Detta innebär för 2003 knappt 2 miljarder kronor.

Som Bo Könberg väl känner till är det även från årsskiftet möjligt för försäkringskassorna och länsarbetsnämnderna att använda högst 5 % av de budgeterade kostnaderna för sjukpenning inom ramen för den sam-

*Svar på
interpellationer*

verkan inom rehabiliteringsområdet som pågår redan i dag, det vill säga inom ramen för det som brukar kallas Frisam.

Anf. 46 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret. Jag ska återkomma till några delar av det sedan.

Bakgrunden till det som lite byråkratiskt kallas finansiell samordning är en idé om att det kanske vore bättre om en del av resurserna i vårt samhälle kunde användas lite friare. Framför allt var den ursprungliga tankegången att använda dem friare mellan sjukvården och sjukförsäkringen. Eller ännu enklare: Är det inte bättre att människor får hjälp i vården att komma tillbaka i arbete än att vi betalar sjukpenning till människor?

Tanken bakom detta var att man både skulle kunna minska det mänskliga lidandet och till och med spara pengar för det allmänna. Det är som alla hör en mycket enkel tanke. Den kan vara rätt eller fel, men den är mycket enkel. Den väcktes för snart 20 år sedan av politiker från olika partier. Det skedde i Bohuslän, och detta kallades därför i början för Bohusmodellen.

Detta ledde fram till att det lades fram ett antal propositioner i början av 90-talet. När jag var statsråd för de här frågorna lades det fram en proposition som handlade om den finansiella samordningen, Finsam, och ytterligare en som handlade om att socialtjänsten kunde vara med, vilket ibland brukar kallas Socsam beroende på det här med socialtjänsten. Men bägge två handlade om en finansiell samordning.

Utvärderingar som ägde rum visade att den första modellen när den prövades hade gett ett mycket gott ekonomiskt resultat. Dessa utvärderingar var färdiga redan 1997. Socsamutvärderingen kom senare och pekade på goda resultat. Det är dock svårt att hitta några riktigt goda ekonomiska resultat om man läser innantill i utvärderingen.

Detta hamnade i byrålådan på departementet någon gång 1997 eller så. Hösten 2000 gjordes det dock en fyrpartiuppgörelse mellan regeringen, Folkpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Tanken var att det skulle komma förslag till riksdagen i början av hösten 2001. De förslag som kom underkändes av de andra tre partierna. Den socialdemokratiska regeringen förklarade sig vara nöjd med dem, men de andra tre partierna ansåg inte att de uppfyllde den överenskommelse som hade träffats.

Nu, snart två och ett halvt år senare, utlovas det ett förslag till sommaren i det svar jag i dag har fått av statsrådet. Det finns en departementsstencil på remiss. Den har bara funnits någon vecka, men såvitt jag kunnat se försvårar den på flera punkter en finansiell samordning.

De tre punkter jag tänkte be statsrådet om kommentarer på är följande:

Det ena är att enligt förslaget måste alla fyra parter vara med, alltså såväl försäkringskassa, landsting och socialtjänst som länsarbetsnämnd. Det är många gånger bra, tror jag, men frågan är om man ska ställa det som villkor, det vill säga att var och en av dessa i praktiken har vetorätt mot att samarbete äger rum.

Det andra är att inte hela den arbetsföra befolkningen ska få glädje av detta. Man har pekat ut en grupp, en mycket behövande grupp, i vårt samhälle, nämligen dem man kallar folk med komplicerade problem, de

mest utsatta eller något sådant. Men det riktar sig i praktiken, enligt departementsstencilen, till 5 % av den arbetsföra befolkningen, kanske ett par tre hundratusen personer. Resten kommer inte att kunna få någon glädje av detta.

Det tredje är frågan om att det tydligen ska sättas in lika stora andelar pengar från de olika parterna som är med. Från statens sida kommer det att vara en lägre nivå än den som var tillåten i Finsamförsöken. Dessutom ska det vara ett gemensamt belopp för försäkringskassorna och länsarbetsnämnden.

Mina första frågor till statsrådet är alltså: Var är skälen bakom de här tre rätt kraftiga inskränkningarna i den finansiella samordningen? Är inte risken mycket stor att det inte blir någon effekt av det hela och att 19–20 års debatt, utredande med mera inte kommer att leda fram till några bra förslag?

Anf. 47 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Riksdagen har som sagt under många år efterfrågat förslag till samordning. Jag tar till orda i den här debatten då jag uppfattar att samordning är helt nödvändig för att uppnå resultat för minskad sjukskrivning. Jag ser emellertid, precis som Bo Könberg, att finansiell samordning används i ganska olika meningar. Kanske är det olyckligt att vi fokuserar så mycket på ordet finansiell när det är samordningen och dess innehåll som vi måste betona.

Sjukförsäkringen är helt beroende av sjukvårdens medverkan, både för att skriva intyg om sjuklighet och för att behandla sjukdom. Tyvärr ställer landstingsvården, inte minst i de socialdemokratiskt styrda landstingen, patienter i vårdköer som innebär långa och förlängda sjukskrivningar och nedsatta möjligheter att komma tillbaka till arbetet. Landstingen har på så sätt ett slags vårdskuld. Denna är enklast att konstatera när det gäller operationsköer, men samma sak gäller även sjukskrivningar vid de så kallade symtomrelaterade diagnoserna som värk och utbrändhet. Det behövs medicinsk hjälp av olika kompetenser för att också dessa patienterna ska bli bättre. Få landsting avsätter dock över huvud taget några sådana resurser, och de sjukskrivande läkarna har ingenstans att remittera. Allt detta är frågor som vi moderater har tagit upp i vårt förslag om nationell hälsoförsäkring under en rad år, och vi har pekat på behovet av garanterad vård.

Själva sjukskrivningen görs av läkare inom sjukvården, och återigen brister landstingen när det gäller möjligheten att ge adekvat tid till sjukskrivningar, och många gånger sjukskriver läkaren helt enkelt därför att det är för svårt eller tar för mycket tid att påvisa att sjukskrivning inte är det rätta i detta fall. Vad som är klart är att detta rör sig om en mycket dyrbar gråzon där behovet av samordning är stort.

Även jag har läst regeringspromemorian om finansiell samordning, och jag finner många resonemang som jag tycker är kloka. Men jag finner över huvud taget inte några ansatser för att lösa detta samordningsproblem. Jag förstår också att man bara tar sikte på mycket utsatta grupper som befinner sig långt från arbetsmarknaden, vilket inte alls gäller för alla dem som skulle behöva samordning, och utan samordning just med sjukvården har jag mycket svårt att se att antalet sjukskrivningar ska kunna halveras till 2008.

Prot. 2002/03:65

4 mars

*Svar på
interpellationer*

Min fråga är: Vilka åtgärder har statsrådet vidtagit för att den nödvändiga samordningen verksamhetsmässigt och finansiellt ska komma till stånd mellan sjukvård och försäkringskassa? Detta frågar jag med anledning av riksdagens beställning.

Anf. 48 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag hade kanske tänkt mig att Bo Könberg likt en känd radioman i sitt inlägg skulle utropa: Äntligen! Det gjorde han inte. Jag tycker att han kan tänka i varje fall.

Läget är sådant att ett förslag är ute på remiss. Då blir det möjligen lite knepigt att i riksdagen börja debattera innehållet. Jag vill nog avvakta remissvaren. Men Bo Könberg ställde tre frågor som jag ändå kan reagera på och reflektera över. En fråga handlade om huruvida alla fyra måste vara med. En annan fråga handlade om huruvida det ska vara lika stora andelar. Det är bedömningsfrågor. Det finns inga måsten av någon högre makt givna, utan det är så förslaget ser ut, och vi får avvakta remissomgången och sedan ta slutlig ställning till hur en proposition ska se ut.

Beträffande den andra frågan om hela befolkningen eller särskilt utpekade grupper har vi nog tyckt att det skulle föra för långt att ha en vidare ram, i alla fall hela befolkningen. Jag tror att Bo Könberg tänker på Socsamförsöken därvidlag som innefattar andra grupper. Såsom jag har förstått det är avsikten att denna departementspromemoria ska ta sikte på att tillgodose det tillkännagivande som riksdagen har gjort när det gäller dessa samordningsfrågor.

Jag uppfattade inte riktigt Anna Lilliehööks fråga. Men vi menar att sjukvården är med i detta förslag, men inte frågan om möjligheterna att korta vårdköerna, om det var det som Anna Lilliehöök menade. Också när det gäller detta menar vi att departementspromemorian tillgodoser riksdagens tillkännagivande, och vi har försökt att leverera det som riksdagen har beställt. Det är vår uppfattning.

Anf. 49 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Statsrådet hade hoppats att jag från riksdagens talarstol skulle utropa: äntligen. Det är jag fullt beredd att göra den dag det föreligger ett förslag till Svea rikes riksdag som innebär att det finns utrymme för en riktig finansiell samordning. Och det är ett löfte från min sida att om det kommer ett sådant förslag ska uttrycket "äntligen" komma. Att ordet äntligen i så fall vore befogat är alldeles klart eftersom det är en debatt som har pågått under 19–20 år om att få detta till stånd och där Socialdemokraterna under större delen av tiden har varit ett ständigt problem. Tre av statsrådets föregångare i slutet av 80-talet – så långt tillbaka får vi gå – jagades med blåslampa från liberalt håll för att över huvud taget komma fram med förslag på denna punkt. Och till slut verkade det som om motståndet från s-håll skulle dämpas, och det fanns tecken i början av 90-talet att denna goda idé skulle kunna omfamnas även av det stora socialdemokratiska partiet. Tyvärr verkar det inte vara så.

En av de punkter där det inte är så är en av de tre punkter som jag frågade om, nämligen frågan om hela befolkningen. Den tankegång som fanns den gången då praktiska landstingspolitiker i Bohuslän funderade

på denna fråga var att de konstaterade att det var långa köer av männskor, både pensionärer och yrkesverksamma, som väntade på operationer, och de senare var sjukskrivna under den här tiden. Samtidigt kostade det förstås en hel del pengar i form av sjukpenning. Dessa tankegångar har dykt upp ett antal gånger sedan dess. Jag kan från senare år bara nämna en stor finsk undersökning som presenterades våren 2001 och som visade att man i Finland hade precis detta problem. Man har också nyligen gjort en undersökning på Sahlgrenska som presenterades i december i fjol på ett seminarium som Svenskt Näringsliv anordnade och som pekade på att det skulle kunna vara så att våra gemensamma pengar skulle kunna användas mer effektivt och att vi kanske till och med skulle kunna spara en och annan slant, men framför allt att pengarna skulle kunna användas mer effektivt.

Efter denna långa diskussion har regeringen nu uppenbarligen landat på att inte hela befolkningen ska kunna vara med utan till och med begränsat detta, som jag nämnde i mitt förra anförande, till ungefär 5 % av den arbetsföra befolkningen. Det är förvisso en angelägen grupp och en grupp som behöver hjälp på alla sätt och vis, men det är väldigt svårt att se varför man har begränsat detta till just denna grupp i stället för att ha en mer omfattande rättighet för lokala och regionala uppgörelser.

Vi som har drivit frågan under snart ett par decennier har egentligen aldrig begärt några statliga detaljregleringar på detta område, utan det som vi har begärt har varit en tillåtelse från statsmakten att öppna möjligheten för lokala och regionala uppgörelser där man tror att man ska kunna hitta lösningar. Det är detta som gång på gång har förvägrats de olika organ ute i samhället som har önskat det.

Jag tror att det under den närmaste månaden vid remissbehandlingen av denna departementspromemoria kommer att visa sig att de som har arbetat med Finsammodellen eller Socsammodellen på många håll kommer att uppfatta att det inte är möjligt i framtiden om denna lösning genomförs.

Den sammanfattande bedömningen från vår sida är tyvärr inte äntligen, herr statsråd, utan den är att det nu läggs fram ett förslag som begränsar och försvårar möjligheterna till den samordning som vi har velat öppna möjligheter för.

I min interpellation ställde jag tre frågor, och jag tackade för svaret inledningsvis i mitt förra inlägg. Det som jag har anledning att ta upp och påpeka är att jag inte har fått svar på alla tre frågor som jag ställde. Den tredje frågan handlade om huruvida statsrådet har gjort någon värdering av de förluster som har åstadkommit i vårt land på grund av att man så att säga har legat på denna fråga i sex år sedan den lyckade utvärderingen från Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen kom våren 1997, alltså för sex år sedan. Frågan är om det går att få ett svar från talarstolen.

Anf. 50 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Eftersom min fråga tydligen var lite otydlig får jag komma tillbaka till den en gång till. Med utgångspunkt i behovet av samordning mellan försäkringskassa och sjukvård konstaterade jag att förslaget i departementspromemorian tar sikte på mycket utsatta grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden och behöver stöd från många håll. Jag menade att denna samordning snarast borde röra dem som Bo Kön-

berg talade om, nämligen hela befolkningen. Och det största problemet kanske snarare är dem som står närmast arbetsmarknaden och är i behov av medicinsk rehabilitering. Och detta behöver skyndas på och kanske byggas ut när det gäller till exempel behandling av personer med symtomrelaterade diagnoser som värk, utbrändhet och så vidare.

Där finns det i dag inte mycket hjälp att få. Människor går verkligen länge sjukskrivna. Ibland kommer de till slut, på grund av sjukskrivningen, till och med långt från arbetsmarknaden.

Av detta skäl ställde jag min fråga, som jag nu ställer en gång till: Vilka åtgärder har statsrådet vidtagit för att samordningen mellan sjukvård och försäkringskassa ska förbättras för att uppnå detta mål avseende dem som står nära arbetsmarknaden – vilket jag uppfattar också ingick i riksdagens beställning?

Anf. 51 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Låt mig återge riksdagens beställning: Utskottets uppfattning är att samhällets resurser måste utnyttjas mera effektivt för att bättre kunna tillgodose enskilda människors behov av stöd särskilt när det är fråga om personer med sammansatta problem. Många människor riskerar annars att hamna i en gråzon när problembilden inte ryms inom en enda myndighets ram. Det kan då leda till en rundgång mellan olika myndigheter. Det är därför angeläget att samarbete mellan alla berörda myndigheter kommer till stånd vid rehabilitering av personer med sammansatta problem.

Det tillkännagivandet har regeringen försökt villfara i den departementspromemoria som är avlämnad. Min uppfattning är nog att Bo Könberg och Anna Lilliehöök helt enkelt vill gå längre än riksdagens tillkännagivande, och det kan man ju göra. Det är väl ingenting som hindrar det men det får man väl i så fall debattera och föra en politisk diskussion om.

Jag har tittat på röstsammanräkningen vad gäller riksdagens tillkännagivande. I varje fall moderaterna röstade för det tillkännagivande som riksdagen gjorde och som jag nyss läst upp.

Jag ska vara snabbare och mer precis än Bo Könberg här var som inte ville säga äntligen. Du ska få korta och kärnfulla svar på de tre frågorna.

Jag börjar med den tredje frågan, om statsrådet har ”gjort någon värdering av de förluster i form av både lidande och ekonomiska kostnader”. Det är en så kallad retorisk fråga av samma innebörd som frågan: Har du slutat slå din fru?

Om jag ska försöka svara på den måste jag ta ställning till allt lidande och elände som Bo Könberg räknar upp. Jag börjar med att säga att du ska få två tydliga ja och ett nej. Vi kan börja bakifrån.

Jag har inte gjort någon värdering. Svaret är alltså nej – nu fick du svar på den tredje frågan.

Sedan till den andra frågan: ”Om statsrådet kommer att föreslå en sådan proposition, kommer den då, till skillnad från budgetförslaget hösten 2001, att medge en ekonomisk omfattning av den finansiella samordningen som på ett meningsfullt sätt uppfyller uppgörelsen bakom socialutskottets betänkande?” Svaret på den frågan är ja. Detta är bättre – nästan 2 miljarder kronor.

Svaret på den första frågan, om statsrådet ”bedömer det som sannolikt att riksdagen före sommaren får en proposition”, är ja. Det är nu

remisstid, och denna är sex veckor. Jag bedömer det som sannolikt, och det är också regeringens ambition, att en sådan proposition presenteras.

Prot. 2002/03:65
4 mars

Anf. 52 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! På åtminstone en punkt har statsrådet helt fel. En fråga av typen om statsrådet har gjort en värdering är innehållsmässigt inte alls en fråga av typen om statsrådet har slutat slå sin fru och som ska besvaras med ja eller nej. Nu försökte han ändå svara med ja eller nej, så jag tror att han inser att parallellen inte var så lyckad.

Jag brukar försöka avstå från att ställa den typ av frågor som statsrådet här beskyllde mig för att ställa – det går att läsa innantill att jag faktiskt inte har gjort det.

Sedan säger statsrådet att vi via departementsstencilen har fått något som överensstämmer med riksdagens beställning. Det ligger en del i det; det är jag beredd att hålla med om. Däremot är det naturligtvis så att den överenskommelse som tre partier i riksdagen slöt med regeringen är en uppgörelse som handlade om att vi skulle ha någonting som innebar ett betydande avstamp i frågan om utfallet av de olika tidigare försöksverksamheterna.

När det gäller det som jag i den här interpellationsdebatten, som kommit efter det att vi fått departementsstencilen, har pekat på är, såvitt jag förstår, de inskränkningar – framför allt de tre jag nämnt, och kanske någon ytterligare – av den arten att de kraftigt kommer att försvåra en finansiell samordning och möjligheterna att få ett gott resultat.

En punkt som jag inte tagit upp men som gäller något som jag skulle vilja skicka med statsrådet är följande. I departementsstencilen hävdar man att det inte går att få en jämförelse i framtiden med hur det skulle ha blivit om man inte hade gjort något och därför väljer lösningar vad gäller de ingående parternas pengar med mera. Så är det förstås alltid när vi genomför reformer. Vi kommer ju aldrig att kunna se hur det hade gått om vi inte hade genomfört reformen i fråga – och då i hela landet.

Jag menar att man på den här punkten också gör en allvarlig avstickare från det som skulle ha varit möjligt. Det tror jag att departementsstencilens författare lite grann inser. Det konstateras ju att det beträffande de ekonomiska drivkrafterna blir avsevärt svårare med den tekniska metod som man lagt fast.

Sammanfattningsvis, herr talman: Det förslag som nu har lagts fram kommer sannolikt *inte* att lösa de problem som borde lösas.

Anf. 53 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag för min del tänker avsluta debatten med att i varje fall till Bo Könberg säga att jag under den korta tid som jag haft ansvaret för detta ändå har haft tillfälle att göra besök vad gäller en del av de projektförsök som genomförs. Jag tillhör nog dem som tror att det är viktigt att man samordnar och samverkar kring resurser för att snabbt och med hög kvalitet hitta rätt åtgärd till den enskilda människan. Därvidlag är jag i grunden anhängare av en god samordningsprocess, som säkert kan utformas på lite olika sätt. Jag tror att det är viktigt med en samordning med hög kvalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.27 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

9 § Svar på interpellation 2002/03:177 om alkoholreklam i tidningar

Anf. 54 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Nils-Erik Söderqvist har frågat om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av den uppkomna situationen. Han syftar då på Marknadsdomstolens dom av den 5 februari i år i det så kallade Gourmetmålet, där domstolen fann att det svenska förbudet mot alkoholreklam i tryckt skrift – när skyddssyftet, folkhälsan, ställs mot förbudet betraktat som handelshinder – måste betecknas som alltför långtgående och därmed oproportionellt i EG-rättslig mening.

Svaret på Nils-Erik Söderqvists fråga är ja, jag har för avsikt att vidta åtgärder.

Jag beklagar att annonsförbudet i dess nuvarande utformning inte befunnits vara förenligt med EG-rätten. Med hänsyn till folkhälsan är det emellertid inte önskvärt att förbudet luckras upp. Under de senaste åren har totalkonsumtionen av alkohol ökat i landet. Särskilt oroande är att debutåldern blir allt lägre och att det är ungdomar mellan 18 och 25 år som dricker mest alkohol. Det är också en målgrupp som kan antas vara särskilt känslig för de budskap som förs fram i reklamen. Regeringen har därför för avsikt att inom en snar framtid lägga fram en proposition för riksdagen med de förslag till ändringar av den svenska lagstiftningen som bedöms vara möjliga och i överensstämmelse med EG-rätten. Jag har därutöver för avsikt att tillsätta en utredare för att närmare analysera vilka ytterligare lagändringar som kan vidtas för att begränsa möjligheterna att införa alkoholreklam i tryckta skrifter. Den 20 februari träffades representanter för sex av riksdagens sju partier och kom överens om hur förslagen ska utformas.

Marknadsdomstolens dom innebär inte att det nu är fritt fram för alkoholreklam i tryckt skrift. Kraven på att särskild måttfullhet ska iakttas vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter gäller fortfarande, liksom att marknadsföringsåtgärder inte får vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Marknadsföringen får inte heller rikta sig särskilt till eller skildra barn och ungdomar.

Anf. 55 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Först vill jag naturligtvis tacka ministern för svaret. Jag kommer strax tillbaka i sak.

I detta sammanhang är det viktigt att påminna om vad som gällt i EU:s hantering av ärendet från början. Man möter mycket av missför-

stånd, att det är vårt medlemskap i EU som i grunden skulle ha varit skälet till detta. Som EU-vän är det viktigt för mig att säga att reklamförbudet inte strider mot EU:s handelsregler. Det har EU sagt klart och tydligt, men man lade till: om folkhälsan inte kan skyddas på ett annat sätt. Det var det som gjorde att vi fick Stockholms tingsrätt att lägga fast att man ansåg att folkhälsan kunde skyddas på annat sätt. Det var egentligen det som var anledningen och upprinnelsen till det hela. Som aktiv parlamentariker tycker jag att det är oerhört bekymmersamt att vi har en rättsordning och ett rättssystem som gör att man kan fråga sig på vilka grunder det går att hävda att folkhälsan kan skyddas på annat sätt när vi är mitt inne i en oerhört svår situation på detta område. Jag kommer tillbaka till detta i mina senare inlägg.

Marknadsdomstolen, som hade att hantera frågan alldeles nyligen, finner alltså att förbudet är alltför långtgående i förhållande till att det kan bli ett handelshinder. Marknadsdomstolens utslag är utan tvekan ett oerhört allvarligt bakslag för den svenska alkoholpolitiken.

Med beaktande av just detta är svaret från ministern oerhört positivt. Där konstaterar Morgan Johansson: "Med hänsyn till folkhälsan är det emellertid inte önskvärt att förbudet luckras upp." Det tycker jag är det allra viktigaste i det svar som jag har fått. Det innebär, som jag tolkar det, att man har en stark ambition att se till att vi behåller ett folkhälsoskydd och hävdar att reklam i det avseendet utgör ett allvarligt hot. Då blir det naturligt att fundera över följdfrågor till Morgan Johansson.

Det hela är upplagt, såvitt jag förstår, i två steg. Det ena är att skyndsamt komma fram till ett förbud mot reklam för alkoholdrycker med över 15 % alkohol. Där ser jag att skälet är att det annars skulle innebära bekymmer med konkurrensreglerna, och det är begripligt. Det är också viktigt att snabbt komma med ett beslut på denna punkt. Det är ingenting att just nu ställa en följdfråga om, utan det är det andra steget som är spännande, det vill säga reklamens innehåll, utformning och omfattning – hur vi kan se det framför oss och vilka ambitioner Morgan Johansson har som minister i det avseendet. Går det att begränsa till enbart specialtidningar om exempelvis mat och dryck? Anser Morgan Johansson att det skulle vara möjligt? Finns det tydliga politiska ambitioner att göra en sådan begränsning?

Det är mina första frågor.

Anf. 56 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Först en kort kommentar om rättsordningen. Systemet med att det är domstolarna som ska avgöra vad som är en rimlig avvägning mellan folkhälsomålen och målen för en fungerande inre marknad. Att det är tingsrätter och andra rättsinstanser som ska göra den avvägningen är en effekt av anslutningen till EU. Vi kan beklaga att vi har fått in den ordningen. Jag tycker att det ett slags statsvetenskaplig diskussion, en hållning som inte är alldeles oproblematisht. Det kan innebära att domstolarna, som egentligen har att döma efter lagar, ibland blir de som också, inte stiftar lag, men i vart fall tolkar lagen på ett sätt som vi som riksdagsmän och statsråd har väldigt svårt att ändra på när det hängs upp på skrivningar i EG-rätten.

Jag tycker att det är viktigt att ändå lyfta fram att även om själva rättsordningen på detta sätt är en effekt av EU-anslutningen kan man inte

skylla utslaget i det här fallet på EG-rätten. EG-domstolen gav ett ganska öppet yttrande till tingsrätten, där man, precis som Nils-Erik Söderqvist beskriver, sade att reklamförbudet inte stred mot regler om handelshinder om det inte finns andra och bättre sätt att skydda folkhälsan. Tolkningen vad som är andra och bättre sätt är det Marknadsdomstolen som gör. Men Marknadsdomstolen hade faktiskt i sak lika gärna kunnat komma fram till en annan slutsats. Man gjorde ändå inte det. Och eftersom man inte gjorde det innebär det att den dom som vi har fått måste vi som politiker förhålla oss till, och vi måste försöka agera med utgångspunkt i den på ett sätt där vi tolkar den på ett för folkhälsan så bra sätt som möjligt och utnyttjar det utrymme som domen ändå ger. Det är därför som vi går fram på detta sätt i två steg, med, vill jag säga, en stark uppbackning av riksdagen.

Det ena steget är att vi ska ta fasta på det som Marknadsdomstolen säger. När det gäller begränsningar av vilken typ av alkohol som man ska få göra reklam för överlämnas den frågan explicit till lagstiftaren att bestämma. Marknadsdomstolen ger dessutom exempel på hur en sådan begränsning kan åstadkommas. Då har vi sagt att gränsen i Sverige ska gå vid 15 volymprocent. Vi förbjuder reklam för starksprit och starkvin.

Det andra steget är i vilka forum och på vilket sätt som det ska vara tillåtet göra reklam. Vi vill ge en utredare i uppdrag att se över hur man kan använda det utrymme som domen ger för att i så stor utsträckning som möjligt begränsa alkoholreklamen i Sverige. Om det innebär att man måste se över utformningen av annonserna eller i vilka tidningar de publiceras har jag i dag lite svårt i dag att ta ställning till. Men jag vill säga att vi har de högsta möjliga ambitionerna på det här området.

Anf. 57 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Jag förstår naturligtvis att en utredare ska titta på det här och att man inte vill föregripa den utredningen. Men jag vill ändå tolka Morgan Johanssons besked på den här punkten som att det finns tydliga och klara ambitioner att begränsa denna reklam så mycket som möjligt, och det känns välgörande.

Jag har här vatten i mitt glas, men om det hade varit 6 cl ren alkohol i det hade det varit lika mycket som varje person ökar sin alkoholkonsumtion med varje månad i det här landet. Varje månad ökar vi alltså alkoholkonsumtionen med 6 cl ren alkohol per invånare över 15 år. Just nu sker det en dramatisk ökning av alkoholkonsumtionen. Några har sagt att den är större än vad den har varit på över hundra år. Även om statistiken har förändrats och jag har hört till dem som har varit försiktiga med att göra denna jämförelse råder det ingen tvekan om att vi i alla fall är på väg mot den nivån. Så är det.

Jag brukar inte tycka att det är roligt att ha rätt när jag gissar, men jag har haft rätt hittills när jag har gissat hur utvecklingen skulle bli från mitten av 90-talet och fram till i dag. Vi kan nog tyvärr förvänta oss en fortsatt stark ökning av alkoholkonsumtionen. Då vet vi att det handlar om tillgänglighet, om skatteverktyget som tyvärr är väldigt urholkat och om ökade införselkvoter. Men det handlar också om det som vi hade hoppats inte skulle komma på vårt bord, nämligen om bekymmer med att det skulle öppnas upp för alkoholreklam.

Alkoholkapitalet försöker naturligtvis på alla sätt att bli fritt från de pålar som är nedslagna i marken och som handlar om att man ska tygla denna drake så långt som möjligt. Nu försöker man på olika sätt att riva upp dessa pålar, och då gäller det att slå ned dem igen. Det är nog det allra viktigaste som vi har framför oss.

Den reklam som finns internationellt vänder sig i stor utsträckning till barn, ungdomar och kvinnor. Sedan säger man från alkoholkapitalet att reklamen inte kommer att medföra någon ökad konsumtion, utan det handlar mera om att människor byter till andra sorter. Men det är ju nonsens. Inte minst genom förbudet mot tobaksreklam vet vi att det påverkade konsumtionen och minskade rökningen. De mest utsatta grupperna är ju lättast att manipulera, och det är oerhört bekymmersamt.

En annan fråga som det finns anledning att koppla ihop med detta är vad vi har för förutsättningar och ambitioner att ta tag i detta för att påverka inom EU. Vi måste se till att det långsiktigt införs ett förbud mot alkoholreklam inom EU. Vad är framkomligt att göra? Har Morgan Johansson ambitioner att verka för ett förbud inom EU? Det vore spännande om vi kunde få det redovisat.

Anf. 58 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Nils-Erik Söderqvist säger, att vi har sett en dramatisk ökning av alkoholkonsumtionen. Bara under de senaste fem åren har det varit en 20-procentig ökning, från åtta liter till tio liter ren alkohol per individ. Det finns en bit kvar till EU-genomsnittet som ligger på tolv liter, men vi är på väg dit i en väldigt snabb takt. Man kan också se att drickandet har förändrats. Det har blivit mer och mer vardagligt drickande, och det är inte på något sätt mindre farligt än det helgdrickande som tidigare förekom. Tvärtom blir de långsiktiga alkoholskadorna på intet sätt mindre med den typen av drickande.

Vi från regeringen har pekat ut fyra områden som ska vara fredade från alkohol. Alkohol ska inte få förekomma i trafiken, under kvinnors graviditeter, på arbetsplatser och under uppväxtåren. Ändå har antalet rattfyllerier ökat. Drickandet bland unga har ökat kraftigt, framför allt bland unga flickor. Vi ser till och med att drickandet bland de gravida har ökat. Man tar med sig det vardagliga drickandet också under graviditeten. Det är kanske inte längre så dramatiskt att dricka som det var tidigare.

Nu gäller det att slå vakt om de instrument som vi har. Först har vi tillgänglighetsinstrumentet. Systembolaget är oerhört viktigt för att se till att man bara säljer alkohol till dem som är över 20 år och inga andra. Detsamma gäller tillståndsgivningen för försäljning av alkohol på restauranger och krogar. Där har vi också sett en väldigt snabb utveckling under de senaste åren. Fler och fler tillstånd har utfärdats samtidigt som kommunernas tillsyn har försämrats. Vi måste nog se över vad vi kan göra på den bogen för att se till att alkohol inte blir tillgängligt för de allra yngsta på det sättet.

Sedan har vi naturligtvis den rena brottsbekämpningen – hembrännningen, smugglingen och langningen – som vi måste bli mycket bättre på. Det är också viktigt med ett förebyggande arbete riktat främst till de unga. Alkoholkommittén arbetar med en form av förebyggande arbete.

Men vi måste bli ännu bättre på det området och vara beredda att satsa ännu större resurser än vad vi tidigare gjort.

Alkoholkapitalet, eller de kommersiella krafterna, säger att reklam inte betyder så mycket. Det är bara det att folk väljer andra varor i stället. Det där är inte sant. Det är klart att reklam betyder något. Det späder på konsumtionen. Om man till exempel investerar tiotusentals kronor för att annonsera i en stor dagstidning räknar man ju med att få tillbaka sina pengar. Man försöker också sälja en livsstil där drickandet är en del i att vara modern, att vara häftig eller att vara med i gänget. Det är en del av försäljningstricket. Även om vi inte vill erkänna det vet vi innerst inne att vi påverkas av reklam.

Hur kan man gå fram i Europa? Jag tror att man måste försöka att få fastslaget en princip om att alkohol inte är vilken vara som helst. Alkohol måste hanteras med särskild omsorg och också med särskilda regler. Då är det klart att reklamfrågan är en fråga som man absolut kan tänka sig att driva vidare.

Anf. 59 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Inte minst det sista var välgörande att höra. Jag har väntat på att man i EU-sammanhang ska komma dithän att det blir en acceptans för att alkohol inte är en vara vilken som helst, utan det är i stället en livsfarlig vara som måste omgärdas med restriktioner på alla möjliga sätt.

Det är spännande att konstatera att vi i jämförelse med vår omvärld, inte minst det EU som vi nu är med i, har en lång tradition av att vara föregångare med en restriktiv alkoholpolitik. Vi ligger långt framme. Omvärlden har ett mycket, mycket värre läge. Ministern berörde också alldeles nyss i rena siffror och tal hur det ser ut med konsumtionen.

Det värsta som nu händer är att vi lägger oss till med ett europeiskt alkoholmönster, att dricka under hela veckan, samtidigt som vi behåller vårt klassiska och gamla sätt att dricka, det vill säga under helgerna. Vi får alltså ett dubbelt alkoholmönster. Med ett sådant dubbelt alkoholmönster riskerar vi – om vi tittar framåt i det mörkaste scenariot, som vi får hoppas inte inträffar – att snabbt lägga oss i täten i EU när det gäller antalet människor som är alkoholskadade.

Sedan har det också oerhörda ekonomiska konsekvenser. Man räknar med att vi har ungefär 130 miljarder i samhällskostnader för alkoholen i vårt svenska samhälle. Tänk vad vi skulle kunna använda dessa pengar till, till sjukvård och till andra saker. Här finns alltså oerhört mycket att göra.

Kopplat till dagens fråga skulle jag bara avslutningsvis vilja ställa frågan till Morgan Johansson på vilket sätt ministern är beredd att följa upp det här. En sak är att nu landa i två olika åtgärder, en snabb och sedan en i december. Men hur ska de sedan följas upp långsiktigt?

Anf. 60 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tror faktiskt att uppföljningen görs bäst i riksdagen och att vi ska vårda den stora enighet som vi ju fick kring alkoholpolitiken när den här frågan kom upp på bordet. Det är en väldigt viktig sak att bygga vidare på för oss sex partier som nu är överens om hur vi ska hantera detta. Det är egentligen bara Moderaterna som står vid sidan om. Jag tror att det bästa sättet när det gäller folkhälsopolitik över huvud taget är

att bygga den på ett brett sätt. Vi vet att Moderaterna har en annan uppfattning, att de står vid sidan om. De kan bli där. Jag tror att de egentligen gör sig själva en otjänst, därför att den allmänna opinionen i riket är nog den att detta är en fråga som man inte ska ta lätt på. Det är nog många som faktiskt är oroliga över vad som är på väg att hända, inte minst på ungdomssidan.

Att bygga ut satsningarna på förebyggande insatser, att slå vakt om Systembolaget, att se över hur det egentligen står till med kommunernas tillståndsgivning och naturligtvis också att bygga ut missbrukarvården är en del av de satsningar som vi ska gå fram med. När det gäller pengarna på narkotikasidan är det klart att en del av dessa också kommer att kunna hamna hos dem som är alkoholiserade.

Samtidigt tror jag att vi har bättre förutsättningar nu, trots detta att vi har hamnat i en sådan här situation, att vara offensiva än vad vi hade tidigare. Vi har en bred uppslutning i den här kammaren plus att vi har en känsla av att debatten vänder i riket. Det är inte längre den lätta och enkla låt-gå-politiken som man kan spela på hos människor, utan nu är det den ansvarstagande alkoholpolitiken som vinner terräng.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2002/03:191 om värnpliktstjänstgöring som civilt meritvärde

Anf. 61 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Claes Västerteg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att det civila meritvärdet inom värnpliktstjänstgöringen ska öka samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta för värnpliktiga att genomföra komvuxstudier utanför hemorten.

Jag vill inleda med att säga att arbetet med att civilt meritvärdera värnpliktstjänstgöringen inte är något som enbart berör Försvarsdepartementet och mig som försvarsminister. Det handlar om samhällets syn på värnplikten och är ett arbete som berör hela samhället. Vi måste se det som en merit i sig att ha fullgjort en värnpliktsutbildning. Det är viktigt att inte glömma bort syftet med värnpliktsutbildningen. Omfattningen av arbetet med civilt meritvärde får inte medföra att de militära utbildningsmålen eftersätts.

Jag kan inte hålla med Claes Västerteg när han säger att arbetet med det civila meritvärdet fallit mellan stolarna och att det enda konkreta resultat som kommit ut av detta är fria högskoleprov. Det har visat sig att frågorna är mer komplexa än man kunde tro när arbetet inleddes.

På Försvarsdepartementet har vid årsskiftet en arbetsgrupp tillsatts med representanter från departementet, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten och Totalförsvarets pliktverk. Arbetsgruppen har till uppgift att ta fram ett underlag för regeringens samlade syn på civilt meritvärde. Arbetet innebär att gruppen ska definiera vad som menas med civilt meritvärde samt presentera riktlinjer för det fortsatta arbetet. Resultatet från arbetsgruppens arbete har jag för avsikt att under hösten 2003 presentera för riksdagen.

Prot. 2002/03:65
4 mars

*Svar på
interpellationer*

Utöver detta vidtar Försvarsmakten åtgärder för att de som fullgör värnpliktstjänstgöring ska kunna tillgodoräkna sig delar av sin utbildning i det civila livet efter avslutad tjänstgöring. Detta arbete kommer ständigt att pågå eftersom både samhället och de militära utbildningarna kommer att utvecklas. Exempel på delar av värnpliktsutbildningen som i dag ger civilt meritvärde är bland annat sjukvårdsutbildning och NBC-utbildning som vardera ger tio högskolepoäng. Som certifierade utbildningar kan exempelvis nämnas dykarutbildning som resulterar i yrkesdykarcertifikat samt terrängskoterutbildning som resulterar i förarbevis.

För andra militära utbildningar kan det vara svårare, men inriktningen för Försvarsmaktens fortsatta arbete är att de civilt meriterande utbildningar som enskilda förband genomför nu också ska genomföras inom hela Försvarsmakten där så är möjligt utan att de militära utbildningsmålen eftersätts.

Liksom Claes Västerteg har jag noterat att det är ett problem för vissa värnpliktiga att få sin hemkommun att betala för deras komvuxstudier på förbandsorten. Inte heller detta är en fråga som enbart är en försvarsfråga. Hittills har det dock rört sig om ett begränsat antal värnpliktiga vars hemkommuner inte beviljat förbandsorten ersättning för deras utbildningskostnader. Den arbetsgrupp jag tillsatt kommer i sitt arbete att behandla även denna fråga. Inriktningen är självklart att underlätta för de värnpliktiga att delta i komvuxstudier på förbandsorten där så kan ske utan att det hindrar den militära utbildningen.

Anf. 62 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka för svaret på interpellationen.

I dag tas runt 37 % av de mönstrade ut till plikttjänstgöring. Detta är en stor skillnad mot hur det var för ett antal år sedan, då det var naturligt och ett naturligt steg att göra värnplikten. Utvecklingen under senare tid har gått mot motsatt håll. I dag är det många som söker sig från att göra en plikttjänstgöring.

Utvecklingen under senare tid har också gjort att det ställs högre krav på dem som gör totalförsvarspikt, och det med rätta. Men utvecklingen av både försvaret, som sagt, och samhället har lett till att Försvarsmakten i mångt och mycket konkurrerar med exempelvis högskolor och universitet om gunsten och intresset från Sveriges unga killar och tjejer.

Vi är alla överens om att vi vill ha ett försvar med en hög kvalitet och en hög kompetens både bland dem som är fast anställda och bland dem som gör sin värnpliktstjänstgöring. Men för att denna kvalitet och kompetens ska fortsätta att utvecklas krävs ett antal åtgärder. En av dessa är att se till att utbildningen under plikttjänstgöringen ges ett reellt civilt meritvärde. Detta kan också bidra till att öka intresset för att göra en plikttjänstgöring.

Därför blir jag lite besviken när nu försvarsministern har tillsatt ytterligare en arbetsgrupp gällande det civila meritvärdet. Det är inte fler arbetsgrupper, utredningar och långbänkar som behövs, utan det som behövs är skarpa förslag. Utredningar som har tagit upp hur man ska hantera och utveckla det civila meritvärdet har det varit gott om under de senaste 20 åren. Och det är ett antal förslag som har lagts fram – förslag som det slutligen, tyvärr, inte har blivit mycket av.

Försvarsministern säger vidare i sitt svar att arbetsgruppen ska definiera vad som menas med civilt meritvärde. En sådan definition har gjorts på olika håll. Så sent som 1998 gjorde Pliktutredningen också en definition av civilt meritvärde. Deras definition av civilt meritvärde var som följer: att tjänstgöringen av både arbetsgivare och den enskilde som genomgått utbildning anses vara något som ger fortsatt nytta i det fortsatta livet.

Även de båda pliktråd som vi har i Sverige, Civilpliktsrådet och Värnpliktsrådet, har definitioner av civilt meritvärde som är ungefär likalydande. Själva definitionen råder det alltså ganska stor enighet om. Den torde därför inte behöva utredas ännu en gång.

För ett par veckor sedan fick vi i försvarsutskottet en föredragning om ytterligare en utredning som behandlat civilt meritvärde. Denna gång var utredaren placerad inom Försvarsdepartementet. Den bild jag fick av utredningen var att den har tagit ett ganska bra helhetsgrepp och innehåller en mängd intressanta förslag omkring hur detta med det civila meritvärdet kan förbättras. Jag skulle därför tycka att det vore intressant att veta om försvarsministern kommer att överväga några av de här förslagen eller bara vänta på arbetsgruppens utredning.

Jag håller med försvarsministern om att arbetet med att förbättra den civila meritvärderingen inte enbart är en fråga för Försvarsdepartementet utan att det är en mycket bredare fråga än så. Det här spänner över ett flertal olika politikområden och berör ett flertal olika departement.

Jag blir lite besviken, avslutningsvis, över att ministern sopar undan min andra fråga, om de värnpliktiga som i dag hindras från att delta i komvuxstudier. Hon sopar undan detta med att de är så få. Det är möjligt att det är ett problem som berör få individer. Dock ska inte frågan gömmas undan för det. Jag undrar därför om försvarsministern har för avsikt att ta upp detta problem med exempelvis utbildningsministern, eftersom frågan berör flera departement.

Anf. 63 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Allra först hoppas jag att Claes Västerteg och jag är överens om att även om nu inte alla ungdomar ingår bland dem som tas ut till värnpliktstjänstgöring är det utomordentligt betydelsefullt att samhället som helhet har respekt för en genomgången värnpliktsutbildning, värderar den som en allmän kompetenshöjning och inser att den har ett civilt meritvärde.

Det är riktigt att det har skett flera utredningar. Men nu är ju avsikten i den beredning som sker i departementet att alla tidigare utredningars och arbetsgruppers förslag ska kunna användas. Bakgrunden är naturligtvis att man har kommit olika långt på olika håll. Det har varit svårigheter att få uppslutning kring det här. En del av förslagen, som har blivit för gamla, har kanske inte riktigt samma relevans i dag men kan ändå ha ett visst intresse. Därför skulle jag vilja att vi nu ger den här arbetsgruppen en chans innan vi avfärdar den. Det betyder att mycket av det arbete som tidigare har lagts ned inte är bortkastat utan är ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet. Förutsättningarna för att man ska lyckas är ju goda om man har en bra grund att stå på.

Sedan vill jag säga att jag inte sopar det här problemet med dem som inte går i komvux under mattan. Det är en fråga som ska vara med i själva beredningsarbetet. Visar det sig då att andra departement och andra ministrar i regeringen behöver vidta åtgärder kommer jag att ta upp den frågan också i den fortsatta beredningen av ärendet.

I likhet med Claes Västerteg tycker jag att det här är en utomordentligt betydelsefull sak som har stor vikt. Det är därför ingen obetydlig fråga som Claes Västerteg ställer.

Anf. 64 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Jag delar försvarsministerns syn på att värnpliktstjänstgöring och civilpliktstjänstgöring är oerhört viktigt för samhället. Jag tror att vi på många olika arenor och många olika plan måste arbeta för att nå ut med hur pass bra utbildning det bedrivs inom de här områdena. Det behöver Försvarsmakten göra. Det behöver andra myndigheter inom totalförsvaret göra. Det behöver Försvarsdepartementet göra, och det behöver också vi göra som är aktiva på försvarspolitikens område.

Jag ska inte säga att den här utredningen, eller den här arbetsgruppen, inte kommer att leda till något gott. Det hoppas jag att den gör. Men jag blir lite rädd när försvarsministern säger att det handlar om riktlinjer för det ytterligare arbetet. Då ställer jag mig frågan: Hur mycket ytterligare tid kommer det att ta innan vi uppnår en civil meritvärdering som är mycket bättre än den i dag? Det bedrivs en bra utbildning ute på många av de förband som vi har, och mycket av det värderas civilt.

Sedan finns det också en del frågor som man kan ställa sig om hur man bedriver utbildningen och om varför den inte redan i dag är civilt meritvärderad. Jag ska ta ett exempel, som inte försvarsministern själv kan påverka men som gör att man funderar. Man kan få ett förarbevis inom Försvarsmakten för att köra en lastbil på 80–90 ton. Men samma utbildning leder inte till att man automatiskt får ett körkort. Då är frågan: Är det utbildningen som inte är tillräcklig eller är det någon annanstans det brister? Det gör en lite orolig på flera olika plan.

Än en gång vill jag säga något om det här med komvuxstudier. Det här är inte heller direkt någon ny fråga – liksom den civila meritvärderingen inte är någon ny fråga. Eksjö garnison har under ett antal år bedrivit ett gediget arbete för att försöka påverka politiker och politiska beslut för att vi ska kunna lösa det här på ett enkelt sätt, vilket borde vara möjligt.

Jag skulle kunna tänka mig en modell där man hade en interkommunal ersättning vad gäller komvuxstudierna så att de som har en värnpliktstjänstgöring på annan ort ska kunna få bedriva studier på kvällstid utan att det påverkar den övriga utbildningen. Det är en modell som jag skulle kunna tänka mig. Jag hoppas att den delen av den civila meritvärderingen skulle kunna snabbas på lite och inte bara hamna under riktlinjerna för den här arbetsgruppen som ska komma till hösten.

Anf. 65 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är ju så att man också inom Försvarsmakten lägger ned rätt mycket arbete på att komma fram när det gäller den civila meritvärderingen och att stimulera möjligheterna till andra studier. Mycket av det arbete som Försvarsmakten själv lägger ned kommer också att kunna

användas i departementets arbetsgrupp eftersom det finns företrädare med.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att Försvarsmakten har avsatt 25 miljoner kronor för att de civilt meriterande utbildningar som enskilda förband nu genomför ska kunna genomföras inom hela Försvarsmakten. Då kan man titta på om pengarna används på rätt sätt. Fungerar det bra? Det är en av de uppgifter som också den här centrala arbetsgruppen ska ha.

Jag har också blivit nådd av Värnpliktsrådets erfarenheter av att det brister när det gäller civil meritvärdering och möjligheterna att få komplettera så att man kan få förarbevis och annat. Det är just därför de här resurserna finns och också därför arbetsgruppen som helhet är med.

Men det finns ändå drag som är positiva. Jag tycker att man ska komma ihåg det. Anf 1 i Vaxholm har nu på allvar tagit tag i situationen. Bland annat får bevakningssoldaterna numera en civil väktarutbildning. De har också sett över möjligheterna att ge värnpliktiga ett civilt daktörkort. Det är Värnpliktsrådets egen uppgift.

Värnpliktsrådet säger också att Sydkustens marinbas har för avsikt att ge sina bevakningssoldater en civil väktarutbildning. Marinbasen ger båtscheferna på det som heter Ekipaget en civilt meriterande skepparutbildning och möjligheter att läsa in en civilt gångbar maskinutbildning. På samma sätt ges maskinisterna en civil meritering.

Första helikopterskvadronen i Boden ger de värnpliktiga som kör drivmedel en möjlighet att ta CE-körkort och lära sig om hantering av farligt gods. Räddningsmännen får ta C-körkort.

Det finns en lång rad erfarenheter av detta, och det är precis alla de erfarenheterna som ska tas till vara. Vi ska se om de resurser som är avsatta faktiskt används så effektivt som de skulle kunna göras eller om det finns något annat sätt att stimulera så att de kommer fler till godo. För det är inte bra i dag, det är vi överens om.

Anf. 66 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru talman! Jag har aldrig tvekat om att vi är överens om att det inte är bra i dag, men vi ska också se hur vi kan göra det bättre. Precis som försvarsministern nämnde i sitt inledningsanförande är inte Försvarsdepartementet själva ansvariga för detta.

Det kanske är det som är problemet. Acceptansen av och förståelsen för frågan kanske inte är så stor inom andra politikområden. Jag är rädd för det. Om man tittar närmare på ett antal utredningar och propositioner som har lagts fram om livslångt lärande ser man att värnpliktstjänstgöringen och civilpliktstjänstgöringen inte lyfts fram som en del av det. Jag hoppas att vi på sikt kan få det att bli tydligare.

Jag håller med försvarsministern om att det är mycket som görs bra i dag ute på förbanden. Jag gjorde själv min militärtjänst för lite drygt tio år sedan, och det var inte mycket till civil meritvärdering som fanns då. Så det har blivit väldigt mycket bättre bara på tio år.

Men vi är som sagt många som hoppas på vad arbetsgruppen ska nå fram till. Jag hoppas som sagt att det inte bara blir riktlinjer utan att det också blir konkreta förslag. Det är många förslag som har lagts fram om detta och många av de förslagen har legat och mognat till sig. Förhoppningsvis är de som ett bra vin, de blir ännu bättre ju längre de får ligga

Prot. 2002/03:65

4 mars

Svar på
interpellationer

och mogna till sig men att vi snart får koka upp den här flaskan så att vi får en bättre civil meritvärdering.

Anf. 67 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Ja, Claes Västerteg, jag som hörde det tidigare interpellationssvaret tors inte fortsätta den metaforen utan jag kan bara säga att jag tycker att det är bra att det har blivit bättre på tio år. Jag är fortfarande inte nöjd.

Precis som Claes Västerteg säger handlar hela utvecklingen i samhället om att utbildning är någonting som ständigt återkommer. Det är då naturligt att vi under perioden för plikttjänstgöring ser efter om vi kan använda den militära utbildningen som civil grund eller om vi på annat sätt kan stödja att de som genomgår värnpliktstjänstgöring också kan få annan typ av kompletterande utbildning för sin fortsatta yrkesverksamhet. Det är ett ansvar vi har för pliktutbildningen. Sedan får vi tillsammans se till att allmän värnplikt också ges ett allmänt civilt meritvärde.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
2002/03:RR1 till finansutskottet

12 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkande 2002/03:SoU8
Bostadsutskottets betänkande 2002/03:BoU6
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU4
Utbildningsutskottets betänkande 2002/03:Ubu3
Konstitutionsutskottets betänkanden 2002/03:KU17, KU18, KU24 och KU26
Finansutskottets betänkanden 2002/03:FiU9 och FiU12
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU4
Kulturutskottets betänkanden 2002/03:KrU2 och KrU3

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2002/03:38 Straffansvar för terroristbrott
2002/03:Ju2 av Alice Åström m.fl. (v)
2002/03:Ju3 av Beatrice Ask m.fl. (m)
2002/03:Ju4 av Leif Björnlod och Gustav Fridolin (mp)
2002/03:Ju5 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2002/03:MJU9 Jakt och viltvård

Bostadsutskottets betänkande
2002/03:BoU5 Byggfrågor

14 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 3 mars

2002/03:215 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Vården av missbrukare

den 4 mars

2002/03:216 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Skuldsanering

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 mars.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 mars

2002/03:599 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Avvisningsstopp för irakier och kurder
2002/03:600 av *Berit Jóhannesson* (v) till statsrådet Jan O Karlsson
Stödet till humanitär minröjning

den 4 mars

2002/03:601 av *Cecilia Widegren* (m) till vice statsminister Margareta Winberg
Regeringens jämställdhetspolitik

2002/03:602 av *Marita Aronson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Skydd av personuppgifter inom klinisk forskning

2002/03:603 av *Henrik S Järrel* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Anslag till medicinsk forskning

2002/03:604 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Sveriges vildhästar – ett unikt kulturarv

2002/03:605 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till miljöminister Lena Sommestad

Tillåtlighetsprövning

2002/03:606 av *Henrik S Järrel* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Processrättsliga principer

2002/03:607 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jan O Karlsson
Kvinnors asylskäl

2002/03:608 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Jan O Karlsson
Statslösa

2002/03:609 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Investeringskapital

2002/03:610 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Förföljelse av homosexuella i Egypten

2002/03:611 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Sjösäkerhet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 mars.

16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 4 mars

2002/03:539 av *Annelie Enochson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky

Lokalisering av det nationella centrumet för innovation, kommersialisering och miljöexport

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 mars.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 16.27 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
2 § Svar på interpellation 2002/03:199 om	
kvinnnoorganisationernas centrala verksamhet	1
Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	1
Anf. 2 INGER RENÉ (m)	2
Anf. 3 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	3
Anf. 4 INGER RENÉ (m)	4
Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	5
Anf. 6 INGER RENÉ (m)	5
3 § Svar på interpellation 2002/03:181 om EU och	
bostadsstödet	5
Anf. 7 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	5
Anf. 8 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	6
Anf. 9 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	7
Anf. 10 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	8
Anf. 11 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	8
Anf. 12 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	9
4 § Svar på interpellation 2002/03:189 om markpriser och	
statens agerande	9
Anf. 13 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	9
Anf. 14 NINA LUNDSTRÖM (fp)	11
Anf. 15 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	12
Anf. 16 NINA LUNDSTRÖM (fp)	12
Anf. 17 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	13
Anf. 18 NINA LUNDSTRÖM (fp)	13
Anf. 19 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	14
5 § Svar på interpellation 2002/03:157 om polisens resurser	14
Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 21 LENA EK (c)	15
Anf. 22 RAGNWI MARCELIND (kd)	16
Anf. 23 LISELOTT HAGBERG (fp)	17
Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 25 LENA EK (c)	19
Anf. 26 RAGNWI MARCELIND (kd)	20
Anf. 27 LISELOTT HAGBERG (fp)	21
Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
Anf. 29 LENA EK (c)	22
Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	23
6 § Svar på interpellation 2002/03:176 om Nationella	
insatsstyrkan	23
Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	23
Anf. 32 RAGNWI MARCELIND (kd)	24
Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	25
Anf. 34 RAGNWI MARCELIND (kd)	26
Anf. 35 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	27

Anf. 36 RAGNWI MARCELIND (kd)	27
7 § Svar på interpellation 2002/03:195 om framtidens	
tingsrättsorganisation i Stockholms län	28
Anf. 37 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	28
Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (c).....	28
Anf. 39 GUNNAR ANDRÉN (fp)	29
Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
Anf. 41 KERSTIN LUNDGREN (c).....	31
Anf. 42 GUNNAR ANDRÉN (fp)	32
Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	33
Anf. 44 KERSTIN LUNDGREN (c).....	33
8 § Svar på interpellation 2002/03:183 om finansiell	
samordning för sjukvård och rehabilitering	34
Anf. 45 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	34
Anf. 46 BO KÖNBERG (fp)	35
Anf. 47 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	36
Anf. 48 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	37
Anf. 49 BO KÖNBERG (fp)	37
Anf. 50 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	38
Anf. 51 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	39
Anf. 52 BO KÖNBERG (fp)	40
Anf. 53 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	40
Ajournering.....	41
Återupptagna förhandlingar	41
9 § Svar på interpellation 2002/03:177 om alkoholreklam i	
tidningar	41
Anf. 54 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	41
Anf. 55 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	41
Anf. 56 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	42
Anf. 57 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	43
Anf. 58 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	44
Anf. 59 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	45
Anf. 60 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	45
10 § Svar på interpellation 2002/03:191 om	
värnpliktstjänstgöring som civilt meritvärde	46
Anf. 61 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	46
Anf. 62 CLAES VÄSTERTEG (c).....	47
Anf. 63 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
Anf. 64 CLAES VÄSTERTEG (c).....	49
Anf. 65 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	49
Anf. 66 CLAES VÄSTERTEG (c).....	50
Anf. 67 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	51
11 § Hänvisning av ärende till utskott.....	51
12 § Förnyad bordläggning.....	51
13 § Bordläggning.....	51
14 § Anmälan om interpellationer.....	52
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52
16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	53

Prot. 2002/03:65	17 § Kammaren åtskildes kl. 18.42.	54
4 mars		
